

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ympäristönsuojelulaissa kielletään aineen kaataminen rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Voimassaolevan lain mukaan kieltö ei kuitenkaan koske lumen kaatamista mereen. Esityksessä ehdotetaan kyseisen poikkeuksen poistamista niin, että kieltö koskisi myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lisäksi esityksellä selvennettäisiin upottamis- ja hylkäämiskiellon sanamuotoa ja tulkintaa.

Esityksessä säädettäisiin ilmoitusvelvollisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen hyväksymisestä ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusmenettelyssä. Ilmoitusmenettelyyn soveltuisivat biokaasulaitokset, jotka käsittelevät syötteitä omalta tilalta. Ympäristöluvanvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavat sekä eläinsuojista erilliset biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina. Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin eläinsuojan ulkopuolelta tuotuja syötteitä, olisi edelleen ympäristöluvanvarainen. Sen yhteydessä sijaitsevat, voimassaolevan lain säädännön mukaan ilmoituksenvaraiset eläinsuojat siirrettäisiin kunnan ympäristölupamenettelyyn, jotta eläinsuojan ja biokaasulaitoksen toimintakokonaisuudella olisi vain yksi menettely. Lisäksi esityksellä muutettaisiin jätelain säännöstä kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta niin, että ilmoituksenvaraisen biokaasulaitosten olisi pidettävä kirjaa jätteistä vastaavasti kuin ympäristöluvanvaraisten biokaasulaitostenkin.

Lisäksi esityksellä täytäntöön pantaisiin teollisuuspäästädirektiivin muutokset koskien vedyn tuotantoa sekä jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä. Veden elektrolyysillä tuotetun vedyn luvanvaraisuus poistuisi vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavilta laitoksilta. Lisäksi muutettaisiin ympäristönsuojelulain säännöksiä siitä, millä kriteereillä jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin ei sovelleta jätteenpolttolainsäädäntöä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Lumen kaataminen mereen	4
1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	4
1.3 Biokaasulaitokset	5
1.4 Viittaus lannoitelakiin	5
1.5 Teollisuuspäästödirektiivin muutokset.....	5
1.6 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Lumen kaataminen mereen	6
2.1.1 Toiminnan ympäristöluvanvaraisuus	6
2.1.2 Lumeen liittyvä muu lainsäädäntö	6
2.1.3 Lumen mereen kaatamisen vaikutukset ja merenhoidon päämäärät	7
2.1.4 Lumen mereen kaataminen Helsingin Hernesaaren vastaanottoaikassa	7
2.1.5 Lumen mereen kaataminen satamissa	9
2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selvitys.....	10
2.3 Biokaasulaitokset	10
2.3.1 Biokaasulaitosten toiminta ja vaikutukset.....	10
2.3.2 Biokaasulaitoksia koskeva sääntely	11
2.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä.....	13
2.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi	14
3 Tavoitteet.....	15
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	16
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	16
4.1.1 Lumen kaataminen mereen	16
4.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	17
4.1.3 Biokaasulaitokset	17
4.1.4 Viittaus lannoitelakiin	18
4.1.5 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä.....	18
4.1.6 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	18
4.2.1 Lumen kaataminen mereen	18
4.2.1.1 Vaikutusten kohdentuminen.....	18
4.2.1.2 Ympäristövaikutukset	19
4.2.1.3 Taloudelliset vaikutukset	21
4.2.1.4 Vaikutukset viranomaisiin	21
4.2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventämisen ympäristö- ja viranomaisvaikutukset	22
4.2.3 Biokaasulaitokset	22
4.2.3.1 Ympäristövaikutukset	22
4.2.3.2 Taloudelliset vaikutukset	24
4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisille.....	25
4.2.4 Teollisuuspäästödirektiivin muutos	26

4.2.4.1 Ympäristövaikutukset	26
4.2.4.2 Taloudelliset vaikutukset	26
4.2.4.3 Vaikutukset viranomaisille.....	27
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	27
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	27
5.1.1 Lumen kaataminen mereen	27
5.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	28
5.1.3 Biokaasulaitokset	28
5.1.4 Teollisuuspäästödirektiivin muutokset.....	29
6 Lausuntopalaute.....	30
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	30
7.1 Ympäristönsuojelulaki	30
7.2 Jätelaki	32
8 Lakia alemman asteinen sääntely	32
9 Voimaantulo	32
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	34
10.1 Yhdenvertaisuus.....	34
10.2 Ympäristöperusoikeus.....	35
10.3 Elinkeinovapaus	36
LAKIEHDOTUKSET	38
ympäristönsuojelulain muuttamisesta	38
LIITE 1	40
LUVANVARAISET TOIMINNAT	40
LIITE 4	41
ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT	41
jätelain 118 §:n muuttamisesta.....	42
LIITE	43
RINNAKKAISTEKSTIT	43
ympäristönsuojelulain muuttamisesta	43
LIITE 1	46
LUVANVARAISET TOIMINNAT	46
LIITE 4	48
ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT	48
jätelain 118 §:n muuttamisesta.....	49
ASETUSLUONNOS	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
ASETUSLUONNOS	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Lumen kaataminen mereen

Ympäristöministeriö on tehnyt selvityksen lumen mereen kaatamisen kieltämisestä (Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:25). Selvityksessä tarkasteltiin kuntien alueelta kerätyn lumen mereen sijoittamisen yleisyyttä ja lumen mereen sijoittamisesta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia sen arvioimiseksi, onko toimintaa tarpeen kieltää lainsäädännössä. Selvityksen mukaan lunta sijoitettiin mereen vain yhdessä tarkastelluista kunnista, Helsingin Hernesaassa. Lumen sijoittamista sisävesiin ei ilmennyt. Selvityksessä lumen mereen sijoittamisen merkittävimpien ympäristövaikutusten katsottiin liittyvän roskaantumiseen ja negatiivisiin imagokysymyksiin. Lumen haitallisten tai rehevöitymistä aiheuttavien aineiden pitoisuuksien katsottiin olevan niin pieniä, etteivät ne aiheuta merkittävää riskiä ympäristölle.

Selvityksessä katsottiin, että lumen mereen sijoittamisen kieltäminen tai ympäristölupa- ja seurantavelvollisuuden asettaminen olisivat olleet ylimitoitettuja toimenpiteitä, koska lumen kaataminen koski vain yhtä paikkaa. Sen sijaan selvityksessä todettiin, että lumen mereen sijoittaminen voitaisiin tarvittaessa kieltää ympäristönsuojelulain mukaisilla ympäristönsuojelumääräyksillä ottaen huomioon kuntien paikalliset olosuhteet.

Helsingin kaupunki on sitemmin 28.10.2022 hakenut ympäristölupaa lumen mereen kaatamiseen Hernesaaren lumenvastaanottoaika-alueella. Luvan hakemisen perusteena on ympäristönsuojelulain 27 §, joka koskee yleistä luvanvaraisuutta. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oli 11.4.2022 antanut Helsingin kaupungille lausunnon, jonka mukaan Hernesaaren lumenvastaanottoaika-alueella tulee hakea ympäristölupaa. Lausunnossaan ELY-keskus katsoi, että toiminnalle tulee hakea ympäristölupaa ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella. Toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumiseen rinnastettavaa pilaantumista merialueella. Ympäristölupa lumen meren kaatamiseen myönnettiin aluehallintoviraston päätöksellä 13.9.2023 (nro 237/2023). Ympäristölupa on myönnetty määräaikaisena kahdeksaksi vuodeksi, sillä aluehallintovirasto katsoi sen olevan riittävä aika Hernesaaren merivastaanottoaika-alueen korvaavan kapasiteetin järjestämiseksi.

Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus lumen mereen kaatamisen lopettamisesta. Hallitusohjelman mukaan hallitus lopettaa lumenkaadon vesistöihin (Hallitusohjelman luku 7, Puhtaan energian Suomi, s. 155).

1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Lisäksi ympäristönsuojelulain 18 §:n säännöstä merta koskevista erityisistä kielloista selvennettäisiin. Erilaiset ilmastonmuutoksen hillintään sekä vesistöjen ravinteiden sitomiseen liittyvät tutkimus- ja pilotointihankkeet ovat lisääntyneet. Niissä mereen lasketaan ainetta muussa kuin hylkäämistarkoituksessa. Hankkeissa esimerkiksi levitetään kaivosten sivukiveä mereen hiilidioksidin sitomistarkoituksessa tai merkeä fosforin sitomiseksi. Siksi 18 §:n mukaista meren laskemiskiellon eli niin kutsutun dumpauskiellon tulkintaa ja soveltumista kyseisiin hankkeisiin selvennettäisiin.

1.3 Biokaasulaitokset

Ympäristönsuojelulain soveltamisessa ja tulkinnassa on ollut epäselvyyksiä silloin, kun biokaasulaitos perustetaan eläinsuojan yhteyteen. Tulkinnassa on ollut haasteita erityisesti liittyen siihen, voidaanko ja millä edellytyksin biokaasulaitos hyväksyä ympäristönsuojelulain (527/2014) 10 a luvun mukaisessa ilmoitusmenettelyssä osana eläinsuojan toimintaa. Sääntelyn selkeyttämiseksi hallituksen esityksessä säädettäisiin ilmoituksenvaraisten eläinsuojien ja niitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavien, oman eläinsuojan syötteitä käsittelevien biokaasulaitosten hyväksymisestä ilmoitusmenettelyssä. Biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin eläinsuojan ulkopuolelta tuotavia syötteitä, olisi edelleen ympäristölupavarainen. Sen yhteydessä sijaitseva, voimassaolevan lainsäädännön mukaan ilmoituksenvarainen eläinsuoja olisi jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä, jotta eläinsuojan ja biokaasulaitoksen muodostamalla toimintakokonaisuudella olisi vain yksi menettely.

Biokaasulaitoksia koskevan muutoksen tarkoitus on selventää lain tulkintaa. Muutos kuitenkin osaltaan tukisi myös hallitusohjelman biokaasua koskevien kirjausten toteutumista. Hallitusohjelmassa mainitaan esimerkiksi, että hajautettu maataloilla tapahtuva biokaasutuotanto parantaa huoltovarmuutta sähkön, lämmön ja liikennepolttoaineiden osalta sekä parantaa lannan ravinteiden käyttökelpoisuutta ja omavaraisuutta. Hallitusohjelman mukaan biokaasutuotannon luvitusta nopeutetaan. Hallitusohjelmaan on kirjattu myös, että biokaasutuotannon kehittämistä ja käynnistämistä sekä biokaasun monipuolista käyttöä edistetään.

1.4 Viittäus lannoitelakiin

Ympäristönsuojelulain 32 §:n (poikkeus eräiden jätteiden käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta) viittäus lannoitevalmistelakiin (539/2006) korvattaisiin viittäuksella lannoitelakiin (711/2022). Lannoitevalmistelaki on kumottu 16.7.2022 alkaen.

1.5 Teollisuuspäästädirektiivin muutokset

Teollisuuden päästöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2010/75/EU, jäljempänä teollisuuspäästädirektiivi) päivitys on julkaistu virallisessa lehdessä [x.x.2024](#). Direktiivin liitettä I muutettiin päivityksessä niin, että vedyn tuotanto veden elektrolyysillä ei enää edellytä ympäristölupaa, jos vedyn tuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Vastaava muutos tehtäisiin ympäristönsuojelulakiin.

Teollisuuspäästädirektiivin päivityksessä muutettiin direktiivin 42 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa niin, että direktiivin IV lukua jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitosten erityissäännöksistä ei sovelleta kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava poltto-aineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto. Vastaava muutos tehtäisiin ympäristönsuojelulakiin.

1.6 Valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Esitys on ollut lausuntokierroksella ... välisenä aikana.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lumen kaataminen mereen

2.1.1 Toiminnan ympäristöluvanvaraisuus

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin mukaan Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai muussa hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta avomeriyksiköstä taikka upottaa tai hylätä alusta, avomeriyksikköä tai ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettu kieltö ei koske lumen kaatamista mereen. Voimassaolevaa lakia edeltävässä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) merta koskevat erityiset kiellot ja lumenkaatoa koskeva poikkeus olivat 9 §:ssä. Silloisen hallituksen esityksen (HE 84/1999) mukaan ehdotonta kieltöä ei sovellettaisi lumenkaatopaikkoihin tai vastaavaan lumen kaatamiseen mereen. Hallituksen esityksen mukaan kyseinen toiminta voi aiheuttaa roskaantumista tai paikallista vesien pilaantumista, joten siihen voitaisiin edellyttää ympäristölupaa vesistön pilaantumisen vuoksi lain 28 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella tai soveltaa jätelain 19 §:n mukaista roskaamiskieltoa.

Lumenvastaanottoaikaan perustaminen maalle tai merelle ei siis ole suoraan ympäristönsuojelulain nojalla ympäristöluvanvaraista toimintaa, mutta siihen voivat soveltua tietyt ympäristönsuojelulain säännökset. Toiminta voi olla luvanvaraista esimerkiksi ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella. 27 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan ympäristölupa on oltava toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta. Lisäksi 2 kohdan mukaan ympäristölupa on oltava jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista ja 3 kohdan mukaan toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapurisuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohduttamista rasitusta.

2.1.2 Lumeen liittyvä muu lainsäädäntö

Myöskään maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole nimenomaisesti säädetty, että lumen läjittäminen edellyttäisi rakentamis- tai toimenpidelupaa. Maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:ssä kuitenkin säädetään, että rakennuslupa sijasta rakentamiseen voidaan hakea toimenpidelupa sellaisen rakennelmien ja laitosten, kuten maston, säiliön ja piipun pystyttämiseen, joiden osalta lupasian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta. Toimenpidelupa tarvitaan lisäksi sellaisen rakennelman tai laitoksen pystyttämiseen ja sijoittamiseen, jota ei pidetä rakennuksena, jos toimenpiteellä on vaikutusta luonnonoloihin, ympäröivän alueen maankäyttöön taikka kaupunki- tai maisemakuvaan. Ympäristöluvan sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpideluvan tarve on siten arvioitava tapauskohtaisesti.

Lumen keräämiseen liittyvät lisäksi tietyt kunnossapitoon ja pelastustehin liittyvät säännökset. Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain (669/1978) 2 luvussa säädetään kunnossapidosta. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan kadun kunnossapito käsittää ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pitää katu liikenteen tarpeiden edellyttämässä tyydyttävässä kunnossa. Lain 3 §:n 4 momentin mukaan kadun kunnossapito käsittää myös ne toimenpiteet, jotka talvella ovat tarpeellisia kadun pysyttämiseksi 1 momentin mukaisessa kunnossa,

kuten lumen ja jään poistamisen, kadun pinnan pitämisen tasaisena, liukkauden torjumisen, liukkauden torjumiseen käytetyn kiviaineksen poistamisen sekä katuojien, sadevesikourujen ja -kaivojen avoimna pitämisen. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan kadun kunnossapito kuuluu kunnalle.

Pelastuslaissa (379/2011) säädetään muun muassa kiinteistöjen pelastusteistä. Lain 11 §:n 1 momentin mukaan kiinteistön omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet ja muut kulkuyhteydet (pelastustiet) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti. Velvollisuus korostuu erityisesti talvella.

2.1.3 Lumen mereen kaatamisen vaikutukset ja merenhoidon päämäärät

Lumen mereen kaatamisen kieltämisestä tehdyn selvityksen (Ympäristöministeriö, 2020) johtopäätösten mukaan vesistöihin tapahtuvan lumenkaadon merkittävimmät vaikutukset ovat roskaantumisen sekä toiminnan kansalliset ja kansainväliset imago-vaikutukset. Selvityksen mukaan mereen päätyy normaalilumisena talvena Helsingin edustalla useita tuhansia kiloja roskaa ja arviolta yli viisikymmentä miljoonaa mikromuovipartikkelia lumenkaadon seurauksena. Selvityksessä roskatyypeistä nostetaan esille erityisesti tupakantumpit, jotka ovat ympäristöministeriön teettämän selvityksen (Ekroos ym., 2019) mukaan suurin kertakäyttömuovidirektiivin soveltamisalaan kuuluva, roskaantumista aiheuttava tuoteryhmä Suomessa. Mereen päätyessään tupakantumpit jauhautuvat vähitellen mikromuoviksi.

Selvityksessä todetaan, että haitta-aineiden osalta lumenkaato vesistöihin ei todennäköisesti muodosta merkittävää kulkeutumisreittiä vesi- tai meriympäristöön. Tiesuola muodostaa korkeintaan paikallisen ja ajallisesti rajoittuneen ekologisen riskitekijän erityisesti sulamiskauden alussa, eikä läjitettävä lumi sisällä niin suuria määriä raskasmetalleja, että siitä arvioitaisiin aiheutuvan merkittävää ympäristöriskiä. Selvityksen mukaan on lisäksi todennäköistä, että lumen vähäisen typpipitoisuuden vuoksi rehevöitymistä lisäävä vaikutus on kokonaisuuden kannalta merkityksetön.

Merenhoidon yleisenä päämääränä on, ettei roskaantuminen ominaisuuksiltaan eikä määrältään aiheuta haittaa rannikko- ja meriympäristölle. Roskaantumisen vähentäminen on tavoitteena merenhoidon järjestämistä koskevan valtioneuvoston asetuksen (980/2011) mukaisessa Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027. Toimenpideohjelmaan on kirjattu roskaantumisen vähentämistä koskevaksi ympäristötavoitteeksi ja indikaattoriksi, jolla tavoitteiden toteutumista seurataan vuosina 2018–2024, että muovin määrä meriympäristössä laskee vähintään 30 prosenttia vuoden 2015 tasosta.

2.1.4 Lumen mereen kaataminen Helsingin Hernesaaren vastaanottoaikassa

Hernesaaren lumen merivastaanottoaika on toiminut vuodesta 1986. Hernesaaren merivastaanottoaikaan on toimitettu 25–45 prosenttia Helsingistä talvisin kerätystä lumesta. Lumen mukana mereen päätyy epäpuhtauksia ja kiintoainesta, kuten hiekoitussepeleitä ja roskaa. Helsingin kaupungin mukaan talvikauden jälkeen vastaanottoalueen merenpohja ruopataan ja kiintoaines ja kelluvat jätteet kerätään pois. Vastaanottoalueen ja sen lähiympäristön merenrantoja siivotaan säännöllisesti jäiden lähdettyä.

Hernesaaren tuodaan lunta pääasiassa Helsingin kantakaupungin julkisilta ja yksityisiltä katualueilta sekä kiinteistöiltä. Helsingin kaupungin mukaan keskimääräisenä talvena lunta vastaanotetaan Hernesaaren noin 15 300 kuormallista eli noin 230 000 m³. Lumen kiintoainesta ja roskaisuutta on selvitetty Ramboll Finland Oy:n tekemissä tutkimuksissa vuosina 2021 ja 2022.

Vuoden 2021 selvityksen mukaan yhden lumikuorman mukana mereen kulkeutuu noin 255 kg kiintoainesta, noin 1,2 kg roskia ja noin 2,5 g mikromuoveja.

Keskimääräisenä talvena lumen mukana mereen päätyy noin 2 200 tonnia kiintoainesta. Lumen sisältämässä kiintoaineksessa on todettu yksittäisiä kohonneita pitoisuuksia (antimoni, kromi, nikkeli, sinkki), jotka ylittävät maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (214/2007) kynnysarvot. Lisäksi lumen kiintoaineksessa on ajoittain todettu kohonneita, alemman ohjearvon ylittäviä pitoisuuksia öljyhiilivetyjä. Roskia todettiin lumessa noin 67–80 g/m³ (raekoko 2–63 mm) vuonna 2021 ja noin 40 g/m³ (raekoko yli 5 mm) vuonna 2022. Aistinvaraisesti todetut roskat koostuivat muun muassa bitumista, muovista, pahvista, lasista, alumiinista sekä yksittäisistä tupakan filtereistä. Yhden lumikuorman kiintoaineksesta noin 0,6 prosenttia koostuu roskasta ja noin 0,001 prosenttia mikromuovista. Keskimäärin talven aikana lumen mukana mereen päätyy noin 9 200–18 400 kg roskaa. Kaikissa tutkituissa luminäytteissä todettiin mikromuoveja. Vuonna 2021 mikromuoveja todettiin keskimäärin 303 µg/l ja vuonna 2022 niiden keskimääräinen pitoisuus oli 93 µg/l. Mikromuovien yleisin muovilaji on polyetyleni.

Helsingin kaupunginvaltuusto on antanut ohjeen merivastaanotosta luopumisesta pitkällä aikavälillä. Helsingin kaupunki kokeilee uusia lumen sulatus- ja käsittelymenetelmiä ja niiden tuloksia hyödynnetään kaupungin lumenkäsittelyverkoston suunnittelussa. Tällä hetkellä Helsingin kaupunki on suunnitellut lopettavansa lumen kaatamisen mereen vuoteen 2033 mennessä. Helsingin mukaan tavoitteena kuitenkin on, että Hernesaaren merivastaanottoaika toimisi varavastaanottoaikkana. Helsingin mukaan muilla vastaanottomenetelmillä ei toistaiseksi voida korvata Hernesaaren kapasiteettia. Kyläsaaren ja Oulunkylän vastaanottoaikat poistuvat käytöstä lähivuosina, mikä lisäksi pidentää keskimääräistä kuljetusmatkaa ja korostaa Hernesaaren lumen vastaanottoaikaan merkitystä entisestään.

Helsingin kaupunki on teettänyt lumitilatarpeen määrittelyn alueittain, ja selvityksessä on tarkasteltu eri lumitilanneskenaarioita (normaali, keskirusasluminen ja runsasluminen talvi). Helsingin kaupungin mukaan selvityksen perusteella Hernesaaren merkitys lumihuollolle kasvaa lumimäärän kasvaessa, jos vastaanottoverkosto säilyy nykyisen kokoisena. Hernesaaren vastaanottokapasiteetin tärkeys korostuu vuonna 2030, erityisesti runsaslumisena talvena. Helsingin kaupunki katsoo, että lumen mereen kaatamisen kieltäminen tarkoittaisi, että korvaava kapasiteetti pitäisi löytää noin 60 000 kuormalle (1 050 000 m³) lunta.

Lumenvastaanotto voidaan toteuttaa Helsingissä läjittämällä lumi maalle, kaatamalla lumi mereen tai sulattamalla lumi ulkoisen energialähteen avulla. Helsingin kaupungin mukaan lumen kuljettaminen on kallista ja aiheuttaa haittaa ympäristölle ja asukkaille (melu, raskaan liikenteen lisääntyminen, ympäristöpäästöt, yöaikainen toiminta). Sulatuslaitteistot vievät vähän tilaa, joten niitä on mahdollista sijoittaa tiheämmin myös olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Yhden laitteiston kapasiteetti ei kuitenkaan ole kovin suuri, eikä päiväkohtainen kapasiteetti riitä runsaslumisina päivinä. Helsingin kaupungin mukaan mereen kaataminen on energiatehokas ja varma sulatustapa kaikkiin lumitilanteisiin. Lisäksi lumen kuljettamisen kustannukset ovat moninkertaiset verrattuna vastaanoton kustannuksiin. Kuljettamisen hiilidioksidipäästöjen laskennassa on oletettu, että kuljetuskalusto käyttää dieseliä. Kaluston uusiutuessa kuljettamisen hiilidioksidipäästöt alenevat. Helsingin mukaan lumen käsittelyä ei kannata tulevaisuudessakaan jättää yhden menetelmän varaan. Lisäksi sulatuspaikkojen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttäisivät sen mukaan usean vuoden valmisteluja.

Aluehallintovirasto pyysi Helsingin kaupungin ympäristölupahakemuksesta lausunnon myös Helsingin kaupungin pelastuslaitokselta. Pelastuslaitoksen mukaan kaikissa lumenhallinnan toteutusmalleissa tulee huomioida riittävä kapasiteetti ja hyvä varautuminen myös poikkeaviin

sääoloihin sekä erittäin runsaslumisiin talviin. Sen mukaan Hernesaaren mereen kaadon mahdollisuudesta ei ole perusteltua luopua ennen kuin vastaava tai parempi kapasiteetti ja toimintavarmuus on saavutettu muilla keinoin ja vaihtoehtoisen ratkaisun käytännön toimivuutta erilaisissa lumitilanteissa on testattu.

Aluehallintoviraston tekemän Hernesaaren lumenvastaanottoa koskevan ympäristölupapäätöksen mukaan lumenvastaanottoa saa viedä lunta enintään noin viiden kilometrin etäisyydeltä Hernesaaren vastaanottoa. Lupapäätöksessä annetaan lisäksi lupamääräyksiä esimerkiksi pilaantumisen estämiseksi tarkoitettujen rakenteiden käyttämisestä, kiintoaineksen ruoppamisesta, melusta, roskien keräämisestä sekä lumi- ja vesinäytteiden ottamisesta.

Aluehallintoviraston mukaan määräaikainen lupa myönnettiin, koska tällä hetkellä muilla vastaanottomenetelmillä ei voida korvata Hernesaaren lumen merivastaanottoa. Määräaikaisen luvan aikana toiminnanharjoittajan on mahdollista järjestää lumihuolto muilla menetelmillä. Aluehallintovirasto katsoi, ettei merivastaanottoa käyttö ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista, mutta Hernesaaren merivastaanottoa käyttöä ei voida lopettaa heti, vaan se tulee lopettaa määräaikaisen luvan kuluessa.

Helsingin kaupunki on suunnitellut lopettavansa lumen kaatamisen mereen vuoteen 2033 mennessä. Helsingin mukaan lumen kaadon kokonaiskapasiteetti on ollut vuonna 2023 noin 200 000 kuormaa, ja vuonna 2033 sen suunnitellaan olevan 230 000 kuormaa. Vuoteen 2033 mennessä lumen maavastaanottoa määrää kasvatettaisiin kuudesta yhdeksään. Lumen sulatuspisteitä otettaisiin käyttöön yhteensä 21 kappaletta. Tällä hetkellä käytössä on ollut kaksi kokeilupistettä. Lumen sulatuslaitoksia on nyt kaksi ja ne korvattaisiin uusilla. Lisäksi 2 000 kuormaa lunta olisi tarkoitus varastoida katutilassa, mitä ei nykyisin tehdä. Helsingin tavoitteena on, että keskimääräinen lumen kuljetusmatka runsaslumisena talvena pienenee nykyisestä yli 4 kilometristä alle kahteen kilometriin ja että hiilidioksidipäästöt keskirusaslumisena talvena jäisivät alle 500 tonnin, kun ne nykyisellään ovat yli 1 000 tonnia.

2.1.5 Lumen mereen kaataminen satamissa

Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 (Ympäristöministeriön julkaisu 2021:30, s. 198) mainitaan, että selvityksessä lumen mereen kaatamisen kieltämisestä (Ympäristöministeriön julkaisu 2020:25) ei tutkittu satamista mereen tapahtuvaa lumenkaatoa. Toimenpideohjelman mukaan osalla ympäristöluvanvaraisista satamista on ympäristölupa, joka sallii satama-alueelta kerätyn lumen kaatamisen mereen. Satama-alueilta tapahtuvan lumenkaadon yleisyydestä tai lumenkaadon vaikutuksista ei ole kerätty tietoa.

Toimenpideohjelman mukaan myöhemmin tehtäisiin selvitys satamista mereen tapahtuvasta lumenkaadosta. Laaditun selvityksen pohjalta ja tietopohjan vahvistumisen myötä harkittaisiin uudestaan mahdollisia muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Toimenpiteen aikatauluksi on toimenpideohjelmassa merkitty 2022–2027. Selvitystä ei toistaiseksi ole tehty.

Lumen mereen kaatamista selvitetään hallituksen esityksen valmistelun aikana tarkastelemalla suurimpien satamien tilannetta. Tarkasteluun otettiin mukaan Helsingin, Hangon, Porvoon, Kotkan, Raahan, Haminan ja Turun satamat. Lunta saatetaan kuitenkin kaataa vesistöihin muissakin kuin kyseisissä satamissa.

Porvoon Kilpilahden satamassa lumen kaataminen mereen on kielletty. Kotkassa osalla satamien ympäristöluvassa on määräys, joka sallii lumen kaatamisen mereen. Ympäristölupamääräysten mukaan suoraan mereen läjitettäessä lumen seassa ei saa olla lastijäämiä eikä öljyä ja alueen tulee olla penkereellä tai suojaverholla eristetty merestä. Kotkassa viime vuosina lunta

ei kuitenkaan ole kaadettu mereen runsaslumisuudesta huolimatta. Osassa satamanosista mereen kaatamista ei ole sallittu (esimerkiksi satamanosassa, jonka kautta kuljetetaan lannoitteita irtolastina). Myöskään Haminan sataman ympäristöluvassa mereen kaatamista ei ole sallittu, vaan ympäristöluvan mukaan lumi on läjitettävä maalle. Raahen sataman ympäristölupapäätöksessä ei anneta määräyksiä lumesta, mutta sataman edustajan mukaan lumet läjitetään satama-alueelle. Turun satamassa lunta ei pääsääntöisesti kaadeta mereen, vaan se läjitetään sataman maa-alueille. Sataman edustajien mukaan äkillisen lumentulon tai lumen säilytysalueen täyttymisen takia puhdasta lunta saatetaan joutua auraamaan mereen.

Helsingin satama-alueilla lunta on kaadettu mereen. Suoraan mereen kaadettavista määristä ei ole tarkkaa tietoa, sillä pääsääntöisesti lumi aurataan suoraan mereen. Helsingin sataman mukaan mereen kaadettavat lumet eivät sisällä roskaa tai haitta-aineita. Vuosaaren satamassa lunta joudutaan kuljettamaan kuorma-autolla ennen sen kaatamista mereen, ja siksi tiedossa on esimerkiksi, että vuonna 2022 mereen kaadettiin noin 117 000 m³ lunta eli noin 4 700 kuormaa. Osa satama-alueiden lumista läjitetään satama-alueiden ulkopuolelle. Helsingin sataman mukaan ilman mereen läjittämistä suuria määriä lunta jouduttaisiin kuljettamaan pitkiä matkoja kuorma-autoilla maaläjityspaikoille, joilta sulamisvedet päätyvät hulevesien mukana pääasiassa mereen.

Hangon satama-alueiden lumet läjitetään pääosin satama-alueilla. Osa lumista kuljetetaan Hangon kaupungin lumenvastaanotto paikalle, josta lumet kaadetaan mereen. Muuten Hangon satamissa lumien sulamisvedet päätyvät joko hulevesijärjestelmiin, ojiin tai ne imeytyvät maahan.

2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selvennys

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentissa kielletään jätteen tai muun aineen laskeminen Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle upottamis- tai muussa hylkäämistarkoituksessa. Sama kielto koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Kielto on ehdoton. Ainoat poikkeukset ovat 18 §:n 3 momentin mukainen lumen kaataminen sekä ruoppausmassan läjitys.

Voimassaolevan säännöksen valmisteluajana Suomessa ei ole vielä harjoitettu sellaista toimintaa, jossa mereen laskettaisiin ainetta meren tilan parantamiseksi. Säännöksen muotoilussa ei siten ole tunnistettu kyseisten tilanteiden mahdollisuutta. Suomessa on kuitenkin sittemmin käynnistynyt pilottihankkeita sekä keskusteluja muun muassa merkelin levittämisestä mereen fosforin sitomiseksi sekä kaivoksista jauhetun sivukiven levittämisestä mereen hiilidioksidin sitomiseksi. Lain 18 §:n tulkintaa näissä tilanteissa on tarkoituksenmukaista selvittää.

Säännöstä tulkittaessa olennaista on aineen laskemisen tarkoitus, eli lasketaanko ainetta mereen hylkäämis- tai hävittämistarkoituksessa. Koska ympäristön tilaa parantavien toimien taustalla ei ole aineen hylkääminen hävittämistarkoituksessa, dumppauskiellon ei voida katsoa soveltuvan mainittuun toimintaan. Voimassaolevassa sääntelyssä ei ole tarkoitettu kieltää ympäristön-tilaa parantavien aineiden laskemista mereen, mutta lain sanamuotoa selkeytetään tulkintavirheiden välttämiseksi.

2.3 Biokaasulaitokset

2.3.1 Biokaasulaitosten toiminta ja vaikutukset

Tällä hetkellä toiminnassa on noin 40 maatilan biokaasulaitosta. Lähivuosina toiminnan aloittaa arviolta 70–80 laitosta. Biokaasulaitoksista osa käsittelee vain oman tilan lantaa ja mahdollisesti

peltobiomassaa, puristenestettä, rehutähteitä ja eläinsuojan tai maitohuoneen pesuvesiä. Osa laitoksista ottaa vastaan lantaa tilan ulkopuolelta ja lisäksi esimerkiksi elintarviketeollisuuden jätettä, saostus- ja umpisäiliölietettä, puhdistamolietettä, rasvakaivojätettä tai erilliskerättyä biojätettä.

Suurella osalla biokaasulaitoksista on aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämä ympäristölupa. Joissakin tapauksissa biokaasulaitosten toiminta on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksellä hyväksytty ympäristönsuojelulain 10 a luvussa säädettyssä yleisessä ilmoitusmenettelyssä. Eri menettelyjen soveltamisessa ja päätösten sisällössä on ollut epäyhtenäisyyttä. Osalla biokaasulaitoksista lupa perustuu jätteen ammattimaiseen tai laitosmaiseen käsittelyyn, mutta jotkut laitoksista on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta.

Lainsäädäntöä on joissain tapauksissa tulkittu myös niin, että erillistä lupa- tai ilmoitusmenettelyä biokaasulaitokselle ei tarvita, jos kyseessä on eläinsuojan yhteydessä toimiva maatilamittakaavan laitos, jonka syötteet tulevat omalta tilalta ja jossa syntyvä mädäte hyödynnetään tilalla. Perusteena menettelylle on ollut se, että laitosten riskejä pidetään pieninä ja ympäristökuormitusta vähäisenä.

Biokaasulaitoksen katsotaan voivan vähentää ympäristökuormitusta verrattuna perinteisesti toimivaan maatalaan, jonka lanta hyödynnetään sellaisenaan esimerkiksi lannoitteena lähialueiden pelloilla. Biokaasulaitoksen toiminnalla on pääsääntöisesti myönteisiä vaikutuksia, jos tuotannossa noudatetaan hyviä käytänteitä. Ympäristöhaitat voivat kuitenkin myös lisääntyä, jos toiminnassa ei noudateta huolellisuutta. Biokaasulaitoksen käyttöönoton seurauksena lannanlevityksen aikainen haju saattaa vähentyä, mutta laitoksen syötteiden vastaanotto ja varastointi piha-alueella voivat lisätä hajua kyseisten paikkojen läheisyydessä. Biokaasulaitoksessa tuotetun mädätteen levityksessä tulee minimoida typen hävikki ilmaan. Esimerkiksi levitettäessä mädätettä märkään maahan metaanin ja dityppioksidin päästöriskit voivat kasvaa.

Biokaasulaitosten rakenteilla sekä käytön ja ylläpidon käytännöillä on huomattava vaikutus etenkin kaasumaisiin päästöihin (metaani, dityppioksidi, ammoniakki). Laitoksen päästöjä ja haittoja voidaan hallita ja ravinnekierrätystä tehostaa hyvillä käytännöillä syötteiden vastaanotossa, varastoinnissa ja käsittelyssä sekä riittävillä suojarakenteilla ja -etäisyyksillä. Jos syötteiden viipymä laitoksessa ei ole riittävän pitkä tai prosessissa on ongelmia, toiminnasta aiheutuu metaanipäästöjä ja hajua. Kun laitoksen reaktori, varastosäiliöt ja putkistot ovat tiiviitä, laitoksen normaalitoiminnasta ei aiheudu päästöjä maaperään, vesistöihin tai pohjaveteen. Yleensä biokaasulaitoksesta aiheutuva melu on vähäistä ja rajoittuu laitosalueelle.

2.3.2 Biokaasulaitoksia koskeva sääntely

Lanta on EU:n sivutuoteasetuksen ((EY) N:o 1069/2009) mukainen eläinperäinen sivutuote ja lannoitelain (711/2022) mukainen lannoitevalmiste. Lanta voi myös olla jätelain (646/2011) mukainen jäte. Lannan jätteeksi luokittelu riippuu siitä, miten sitä käsitellään. Kestävästi lannoitevalmisteena hyödynnettävää lantaa ei Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan katsota jätteeksi (Komissio v. Espanja C-416/02 ja C-121/03).

Jätelain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan jätelakia sovelletaan sellaisiin eläinperäisiin sivutuotteisiin ja niistä johdettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biologisessa käsittelylaitoksessa. Kyseinen jätelain kohta vastaa jätedirektiivin (2008/98/EY) 2 artiklan 2 b kohtaa, jossa eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittely biokaasulaitoksissa on säädetty direktiivin soveltamisalaan kuuluvaksi. Jätedirektiivin 23 artik-

lan mukaan jäsenvaltioiden on edellytettävä, että kaikilla jätettä käsittelevillä laitoksilla tai yrityksillä on toimivaltaisen viranomaisen myöntämä lupa. Luvalla tarkoitetaan myös muuta ennakollista hyväksymispäätöstä, siis myös ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaista ilmoitusmenettelyä. Lannan ja jätteen käsittely biokaasulaitoksessa on jätteen ammattimaista tai laitospäätöstä, joka edellyttää toiminnan hyväksymistä lupa- tai ilmoitusmenettelyssä. Biokaasulaitoksen sijoittaminen eläinsuojan yhteyteen ei muuta kyseistä lähtökohtaa.

Biokaasulaitos voi olla luvanvarainen useammalla eri perusteella. Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä ja sen liitteen 1 taulukon 2 kohdassa 13 tarkoitettu jätteen ammattimainen tai laitospäätöstä käsittely vaatii ympäristölupaa. Säännös vastaa edellä kuvatun jätedirektiivin 23 artiklan sisältöä. Koska luvan tarpeen laukaisee joko toiminnan ammattimaisuus tai laitospäätöstä, lupakynnys on matala, ja biokaasulaitoksen toiminta edellyttää siten lähtökohtaisesti ympäristölupaa. Myös biokaasulaitoksen oma energiantuotantoyksikkö voi ylittää luvanvaraisuuskynnyksen. Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 kohdan 3 mukaan kynnys kaasumaisilla polttoaineilla on 50 MW, joka ei todennäköisesti ylitä biokaasulaitoksilla. Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 5 alakohdan b mukaan biokaasulaitos voi olla luvanvarainen myös polttoaineen valmistajana.

Biokaasulaitoksessa käsiteltävän syötteen määrä vaikuttaa siihen, ratkaistaanko sen lupa kunnan vai valtion ympäristölupaviranomaisen menettelyssä. Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 2 momentin 13 kohdan h alakohdan mukaan valtion ympäristölupaviranomainen ratkaisee luvan jos kyseessä on muu kuin a ja d–g alakohdassa tai 2 §:n 12 kohdan a–e alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitospäätöstä ja jossa käsitellään jätettä vähintään 20 000 tonnia vuodessa. Ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdan mukaan muu kuin a–e alakohdassa taikka 1 §:n 13 kohdan a ja d–g alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitospäätöstä ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa, kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltäväksi. Siten biokaasulaitokset, jotka käsittelevät jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa, ovat kunnan ympäristölupamenettelyssä ja vähintään 20 000 tonnia vuodessa käsittelevät taas valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyssä.

Ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaan ympäristöluvanvaraisen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävään tai muuhun toiminnan olennaiseen muuttamiseen on oltava lupa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä eikä lupaa toiminnan muutoksen vuoksi ole tarpeen tarkistaa.

Ympäristönsuojelulain 32 §:ssä säädetään poikkeuksista eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuuteen, mutta mainituista luvanvaraisuuden poikkeusperusteista mikään ei sovellu lannan käsittelyyn biokaasulaitoksessa. Poikkeusperusteissa mainitaan esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan jätteen käyttö maa- ja metsätaloudessa, jolla viitataan hallituksen esityksen (HE 199/2010 vp) mukaan esimerkiksi käytöstä poistettuihin naatteihin, lehtiin, perunan ja muiden juuresten kuoriin, kananmunan kuoriin ja raakamaitoon sekä näitä vastaaviin jätteisiin. Poikkeusperusteena mainitaan lisäksi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan kasviperäisen jätteen hyödyntäminen energiantuotannossa, jolla hallituksen esityksen mukaan tarkoitetaan esimerkiksi kantoja, hakkuutähteitä, risuja, kuoria, haketta ja olkia.

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta voi ympäristöluvanvaraisuuden sijaan olla ilmoituksenvaraista. Ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta

ja toimivaltaisesta viranomaisesta. Ympäristönsuojelulain liitteessä 4 säädetään ilmoitusmenettelyn piirissä olevista toiminnoista ja liitteen kohdassa 5 on lueteltu ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvat eläinsuojat. Liitteessä 4 ei mainita biokaasulaitoksia.

Ilmoituksenvarainen on esimerkiksi eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 50 lypsylehmälle, vähintään 100 lihanaudalle, vähintään 130 emolehmälle, vähintään 60 hevoselle tai ponille, vähintään 250 uuhelle tai vuohelle, vähintään 100 täysikasvuiselle emakolle, vähintään 250 lihasialle, vähintään 4 000 munituskanalle tai vähintään 10 000 broilerille ja joka ei ole ympäristöluvanvarainen ympäristönsuojelulain liitteen 1 perusteella.

Eläinsuojan toiminta on ympäristöluvanvaraista silloin kun eläinsuoja on tarkoitettu vähintään 300 lypsylehmälle, 500 lihanaudalle tai 600 emolehmälle tai kyseessä on muu eläinsuoja, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä ympäristönsuojelulain liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 3 000. Lisäksi luvanvaraisia direktiivilaitoksia ovat siipikarjakaavat, kun siipikarjapaikkoja on yli 40 000 ja sikalat, kun tuotantosikojen (yli 30 kg:n painoisia) paikkoja on yli 2 000 tai kun emakkopaikkoja on yli 750. Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n mukaan valtion ympäristölupaviranomainen ratkaisee eläinsuojan ympäristölupa-asian. Kunnan ympäristölupamenettelyssä ovat eläinsuojista ainoastaan tietyt turkistarhat (ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 10 kohta).

Ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee eläinsuojista tehtävät ilmoitukset. Ilmoitus on tehtävä vähintään 120 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Toiminnan aloittamisen lisäksi ilmoitus on tehtävä myös esimerkiksi toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävästä tai muusta toiminnan olennaisesta muuttamisesta.

Ympäristönsuojelulain 29 a §:ssä säädetään puolestaan tilanteista, joissa 115 a §:n mukaan ilmoituksenvarainen toiminta muuttuu luvanvaraiseksi. Jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely ei ole ympäristönsuojelulain 29 a §:ssä tarkoitettu tilanne. Siten ilmoituksenvarainen eläinsuoja ei muutu luvanvaraiseksi sillä perusteella, että sen yhteyteen perustetaan biokaasulaitos, jonka on jätteenkäsittelyn perusteella haettava ympäristölupaa. Jos taas eläinsuojalla on ympäristölupa, biokaasulaitoksen perustaminen eläinsuojan yhteyteen muuttaa toimintaa ja sen vaikutuksia tavalla, joka edellyttää ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaan luvan muutosta.

Ilmoituksenvaraisia eläinsuojia koskevista vaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksessa (eläinsuoja-asetus, 138/2019). Eläinsuoja-asetuksessa säädetään ilmoituksenvaraisia eläinsuojia koskevat vähimmäisetäisyysvaatimukset hajulle altistuviin kohteisiin. Lisäksi siinä säädetään lannan hyödyntämisestä ja lannan levitykseen tarvittavasta peltopinta-alasta.

2.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä

Veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto on sähkövirran avulla aikaan saatu kemiallinen reaktio, jossa vesi hajotetaan hapeksi ja vedyksi. Vetyä valmistetaan nykyään Suomessa veden elektrolyysillä vain pieniä määriä teollisuuden tarpeisiin. Vetyä tuotetaan Suomessa yhteensä noin 140 000–150 000 tonnia vuodessa, josta noin 99 prosenttia on valmistettu maakaasusta. Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ja vedyn kulutuksen odotetaan kasvavan tulevaisuudessa merkittävästi. Vuoden 2024 alussa Suomessa oli yli 20 veden elektrolyysiin perustuvaa vedyntuotantohanketta suunnittelun eri vaiheissa.

Teollisuuspäästädirektiivin liitteessä I on säädetty niistä toiminnoista, jotka edellyttävät ympäristölupaa. Direktiivin liite I on kansallisesti toimeenpantu ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukolla 1. Vedyn tuotanto edellyttää ympäristölupaa ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohdan a perusteella (kemianteollisuus, epäorgaanisten kemikaalien valmistus).

Vedyn tuotannon toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 1 §:n 1 momentin mukaan valtion ympäristölupaviranomainen.

Teollisuuspäästädirektiivissä vedyn tuotannon ympäristöluvanvaraisuus on muuttunut direktiivin muutoksen [nro] myötä. Vedyn valmistus on aikaisemmin ollut luvanvaraista direktiivin liitteen I epäorgaanisten kemian tuotteiden valmistusta koskevan kohdan 4.2 alakohdan a nojalla. Direktiivin muutoksella veden elektrolyysillä tapahtuvalta vedyn tuotannolta on poistettu lupavelvollisuus, jos vedyntuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Muutos on tehty rajaamalla direktiivin liitteen I kohdan 4.2 alakohdasta a pois vedyn tuotanto veden elektrolyysillä ja lisäämällä direktiivin liitteeseen I uusi kohta 6.6 vedyn tuotannosta veden elektrolyysillä, kun vedyn tuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa.

Muu kuin veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto sekä vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, jos tuotanto ylittää 50 tonnia vuorokaudessa, säilyvät teollisuuspäästädirektiivin mukaisesti edelleen ympäristöluvanvaraisena.

Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukkoa 1 on tarpeen muuttaa teollisuuspäästädirektiivin liitteeseen I tehtyjen vedyn valmistusta koskevien muutosten toimeenpanemiseksi siten, että ympäristöluvanvaraisuudesta rajataan pois vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyn tuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa.

2.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

Jätteen kaasutus ja pyrolyysi ovat lämpökemiallisia prosesseja, joissa jätettä käsitellään korkeassa lämpötilassa joko vähähappisissa tai kokonaan hapettomissa olosuhteissa. Prosessissa jätemateriaalista muodostuu erilaisia kaasumaisia (pyrolyysikaasu), kiinteitä (jäännöshiili ja palamattomat aineet) ja nestemäisiä (muun muassa pyrolyysiöljy) jakeita. Kaasutusta ja pyrolyysiä voidaan käyttää jätteen, kuten muovin, kierrättämiseen uusiksi raaka-aineiksi. Muodostuvia kaasuja ja nesteitä polttamalla voidaan myös tuottaa lämpöenergiaa kaasutus- tai pyrolyysiprosessin tarpeisiin ja muualla hyödynnettäväksi. Suomessa toimii yksi kaasutusteknologiaa käyttävä jätteenpolttolaitos, joka tuottaa sähköä ja kaukolämpöä. Jätteen pyrolyysitekniikkaa ei ole Suomessa toistaiseksi merkittävästi käytössä, mutta pyrolyysi on herättänyt kiinnostusta yhtenä mahdollisuutena erityisesti muovijätteen kemialliseen kierrättämiseen.

Teollisuuspäästädirektiivin IV luvussa säädetään jätteenpolttoa ja jätteen rinnakkaispolttoa koskevista erityissäännöksistä. Erityissäännökset on kansallisesti täytäntöön pantu ympäristönsuojelulain 107–110 §:llä, jätteen polttamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (151/2013, jäljempänä jätteenpolttoasetus), sekä ympäristönsuojeluasetuksen 17 ja 17 a §:llä.

Jätteen kaasutus ja pyrolyysi katsotaan ympäristönsuojelulain 108 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtien perusteella jätteenpoltoksi tai jätteen rinnakkaispoltoksi. Toimintaan sovelletaan 107 §:n 1 momentin perusteella lähtökohtaisesti jätteen polttoa ja rinnakkaispolttoa koskevaa sääntelyä. Lain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan poikkeuksen mukaan jätteen polton ja rinnakkaispolton sääntelyä ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jossa jätteen lämpökäsittelyssä syntyvä kaasu puhdistetaan niin, että se ei ole enää jätettä ennen sen polttamista eikä se voi aiheuttaa päästöjä, jotka ovat suurempia kuin maakaasun polttamisesta aiheutuvat päästöt. Kyseinen poikkeus on perustunut teollisuuspäästädirektiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaleeseen. Poikkeusta ei tietyvästi ole hyödynnetty Suomessa.

Jätteenpolttoasetuksen 1 §:n 2 momentissa on säädetty tarkemmin niistä edellytyksistä, joilla ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta sovelletaan jätteen

kaasutukseen ja pyrolyysiin. Ympäristönsuojeluasetuksen 17 a §:ssä on säädetty jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitosta ja siinä puhdistetun kaasun polttamista koskevan lupapäätöksen määräyksistä.

Jätteen kaasutuksen ja pyrolyysin toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 2 momentin 13 kohdan a alakohdan mukaan valtion ympäristölupaviranomainen riippumatta siitä, sovelletaanko polttoon ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta vai ei.

Edellä mainittu jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva poikkeus on muuttunut teollisuuspäästödirektiivin muutoksen myötä. Direktiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaletta muutettiin niin, että IV luvun erityissäännöksiä ei sovelleta jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitoksiin, jos jätteen tällaisesta lämpökäsittelystä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin sellaisten markkinoilla saatavilla olevien vähiten saastuttavien polttoaineiden poltosta, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, aiheutuvat päästöt, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto.

Teollisuuspäästödirektiivin muutoksen myötä direktiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaleen poikkeus on laajennettu koskemaan jätteen lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen polton lisäksi lämpökäsittelyssä syntyvien nesteiden polttoja. Lisäksi on poistettu vaatimukset kaasun jätteeksi luokittelun päättymisestä ja vertailusta maakaasun polton päästöihin. Jatkossa jätteen kaasutuksessa ja pyrolyysissä muodostuvien kaasujen ja nesteiden polton päästöjä on verrattava typen oksidien, rikin oksidien ja hiukkasten osalta jätteen polton tai rinnakkaispolton päästöihin ja muiden päästökomenttien osalta sellaisten markkinoilla saatavilla olevien vähiten saastuttavien polttoaineiden, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, päästöihin. Muutosten voidaan arvioida laskevan kynnystä jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevan poikkeuksen hyödyntämiseen.

Ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohtaa on tarpeen muuttaa teollisuuspäästödirektiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaleeseen tehtyjen muutosten toimeenpanemiseksi. Muutokset koskevat sitä, missä tilanteissa jätteen kaasutus ja pyrolyysi on rajattu jätteen polttoja ja rinnakkaispolttaja koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Lakimuutos tulee edellyttämään muutoksia myös ympäristönsuojeluasetuksen 17 a §:ään ja jätteenpolttoasetuksen 1 §:ään.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaus lumen vesistöihin kaatamisen lopettamisesta sekä selkeyttää ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin upottamis- ja hylkäämiskieltoa. Säännöksen sanamuotoa korjattaisiin, sillä momentissa on käytetty kahta erilaista muotoilua viitattaessa kiellettyyn mereen laskemiseen. Samalla hallituksen esityksen perusteluissa selvennettäisiin säännöksen tulkintaa tarkentamalla, ettei upottamis- ja hylkäämiskieltoa sovelleta sellaisissa tilanteissa, joissa mereen lasketaan ainetta meriympäristön tilan parantamiseksi. Tavoitteena on selventää säännöksen tulkintaa lain soveltajille, sillä kyseisiä tilanteita ei ole osattu ennakoita voimassaolevan säännöksen valmisteluaihana.

Lisäksi esityksen tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa ja keventää menettelyä ilmoituksenvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten osalta. Ympäristönsuojelulain-säädännön soveltamisessa ja tulkinnassa on ollut haasteita perustettaessa biokaasulaitoksia eläinsuojien yhteyteen. Eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos on lähtökohtaisesti ympäristöluvanvaraista toimintaa ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohdan f perusteella. Kyseisen alakohdan mukaan luvanvaraista on jätelain soveltamisalaan

kuuluva jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista. Lain tulkinta- ja soveltamiskäytännöt ovat kuitenkin olleet vaihtelevia.

Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset voitaisiin jatkossa käsitellä ympäristönsuojelulain 10 a luvun ilmoitusmenettelyssä, mikäli ne käsittelevät vain tilan omia syötteitä. Ilmoitusmenettelyyn siirtymisen edellytyksiä on tarkasteltu luvuissa 4.1.3 sekä 7.1. Ympäristöluvanvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset sekä biokaasulaitokset, jotka eivät liity eläinsuojan toimintaan, säilyisivät luvanvaraisina. Ilmoituksenvaraisia biokaasulaitoksia koskisi kuitenkin edelleen jätelain 118 §:n velvollisuus pitää kirjaa jätteistä vastaavasti kuin ympäristöluvanvaraisia biokaasulaitoksia-kin.

Lisäksi sääntelyä muutettaisiin biokaasulaitoksen ja eläinsuojan menettelyiden yhtenäistämiseksi. Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin eläinsuojan ulkopuolelta tuotavia syötteitä, olisi edelleen ympäristöluvanvarainen. Sen yhteydessä sijaitsevat, voimassaolevan lainsäädännön mukaan ilmoituksenvaraiset eläinsuojat olisivat jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä, jotta biokaasulaitoksen ja eläinsuojan muodostamalla toimintakokonaisuudella olisi sama menettely. Biokaasulaitoksella ja eläinsuojalla olisi siis yksi yhteinen ympäristölupa, jonka myöntäisi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että syötteiden kokonaismäärä vuodessa jäisi 20 000 tonnin alle.

Ympäristönsuojelulain 32 §:ään korjattaisiin viittaus lannoitelakiin.

Vedyn tuotantoa koskevalla ympäristönsuojelulain liitteen 1 muutoksella pantaisiin täytäntöön teollisuuspäästödirektiivin muutos, jolla on vapautettu ympäristöluvanvaraisuudesta vedyn tuotanto veden elektrolyysillä silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Kyseisen direktiivimuutoksen nopealla täytäntöönpanolla pyrittäisiin edistämään hallitusohjelman kirjausta vedyn tuotannon edistämisestä.

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevalla ympäristönsuojelulain 107 §:n muutoksella toimeenpantaisiin teollisuuspäästödirektiivin muutos niistä kriteereistä, joilla jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin ei sovelleta jätteen polton ja rinnakkaispolton sääntelyä. Kyseisen direktiivimuutoksen nopealla täytäntöönpanolla pyrittäisiin edistämään kaasutuksen ja pyrolyysin käyttömahdollisuuksia jätteiden sisältämien aineiden kierrätyksessä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Lumen kaataminen mereen

Ympäristönsuojelulaissa kielletään aineen kaataminen rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Voimassaolevan lain mukaan kielto ei kuitenkaan koske lumen kaatamista mereen. Esityksessä ehdotetaan kyseisen poikkeuksen poistamista niin, että upottamis- ja hylkäämiskielto koskisi myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lumen kaataminen mereen olisi kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantulosta runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos olisi vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkaisi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua.

4.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin sanamuotoja yhtenäistettäisiin, sillä momentissa on käytetty kahta erilaista muotoilua viitattaessa kiellettyyn mereen laskemiseen. Käytettyjä sanamuotoja ovat olleet ”upottamis- tai muu hylkäämistarkoitus” sekä ”upottamis- tai hylkäämistarkoitus”. Ensimmäinen muotoilu antaa ymmärtää, että upottaminen olisi aina hylkäämistarkoituksellista toimintaa. Arkikielessä upottaminen ei kuitenkaan aina lähtökohtaisesti merkitse sitä, että se tapahtuisi hylkäämistarkoituksessa. Näin ollen momentin jälkimmäistä tulkintaa voidaan pitää paitsi arkikieltä vastaavana käsityksenä sanan merkityksestä, myös lain tarkoitusta paremmin palvelevana muotoiluna. Esityksessä ehdotetaan muotoilun selkeyttämistä siten, että momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana ”muu”. Samalla selkeytettäisiin sitä, että aineen laskeminen mereen meriympäristön tilan parantamiseksi ei ole momentissa tarkoitettua kiellettyä toimintaa.

4.1.3 Biokaasulaitokset

Hallituksen esityksessä säädettäisiin ilmoitusvelvollisten eläinsuojien ja sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten hyväksymisestä ilmoitusmenettelyssä. Ehdotus koskisi sellaisia biokaasulaitoksia, jotka käsittelevät omalla tilalla syntynyttä lantaa sekä tiettyjä muita syötteitä omalta tilalta. Laitos voisi käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta tai sellaisesta koostuvaa jätettä. Ilmoituksenvaraisessa biokaasulaitoksessa ei saisi käsitellä käymälävesiä eli mustia jätevesiä, eikä eläinperäistä rehua.

Biokaasulaitoksen perustaminen ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen edellyttäisi eläinsuojan ilmoituksen muutosta. Biokaasulaitokselta ei siis lähtökohtaisesti edellytettäisi omaa, erillistä ilmoitusta.

Pääosin oman eläinsuojan lantaa käsittelevät biokaasulaitokset ovat usein ammattimaisten valmistajien toimittamia ja pitkälle standardoituja pakettiratkaisuja, joiden toiminnassa ei ole merkittävää tapauskohtaista vaihtelua. Laitoksen ympäristövaikutukset kuitenkin riippuvat myös siitä, miten laitosta käytetään ja mihin se sijoitetaan. Viranomaisen ilmoituspäätöksessä tulisi kiinnittää huomiota määräyksiin, joilla varmistetaan syötteiden riittävän pitkä viipymä laitoksessa, laitoksen asianmukainen huoltaminen sekä varastointitilat syötteille ja mädätteelle.

Ilmoituksenvaraisilla eläinsuojilla ei ole jätelain mukaan velvollisuutta pitää kirjaa jätteistä, eikä raportoida niistä valvontaviranomaiselle. Eläinsuojan yhteyteen perustettavasta biokaasulaitoksesta olisi kuitenkin tärkeää saada valvontaa ja seurantaa varten vastaavat vuotuiset yhteenvetotiedot jätteistä ja tuotetusta biokaasusta kuin ympäristöluvanvaraisistakin biokaasulaitoksista. Siksi ilmoitusvelvollisten eläinsuojien tai sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettaville biokaasulaitoksille säädettäisiin jätelain 118 §:n mukainen jätteiden kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.

Ympäristöluvallisen eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset, eläinsuojasta erilliset biokaasulaitokset sekä ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteydessä sijaitsevat, mutta tilan ulkopuolelta tuotuja syötteitä käsittelevät biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina.

Sääntelyä kuitenkin muutettaisiin biokaasulaitoksen ja eläinsuojan menettelyiden yhtenäistämiseksi. Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin eläinsuojan ulkopuolelta tuotavia syötteitä, olisi edelleen ympäristöluvanvarainen. Sen yhteydessä sijaitsevat, voimassaolevan lainsäädännön mukaan ilmoituksenvaraiset eläinsuojat olisivat jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä, jotta biokaasulaitoksen ja eläinsuojan

muodostamalla toimintakokonaisuudella olisi sama menettely. Biokaasulaitoksella ja eläinsuojalla olisi siis yksi yhteinen ympäristölupa, jonka myöntäisi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että syötteiden kokonaismäärä jäisi 20 000 tonnin alle. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kyseinen biokaasulaitos olisi kunnan ympäristölupamenettelyssä ja eläinsuoja kunnan ilmoitusmenettelyssä. Sääntelyä ei kuitenkaan muutettaisi siltä osin, että syötteiden kokonaismäärän ylittäessä 20 000 tonnia biokaasulaitos olisi valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyssä, ja kyseisessä tapauksessa eläinsuoja jäisi kunnan ilmoitusmenettelyyn.

4.1.4 Viittaus lannoitelakiin

Ympäristönsuojelulain 32 §:ään tehtäisiin teknisluonteiset säädösviittaukseen ja terminologiaan liittyvät korjaukset. Viittaus lannoitevalmistelakiin korvattaisiin viittauksella lannoitelakiin (711/2022), jolla lannoitevalmistelaki on kumottu. Lannoitelaki on tullut voimaan 16.7.2022.

4.1.5 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä

Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön vedyn tuotannon luvanvaraisuutta koskeva teollisuuspäästödirektiivin muutos. Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukkoa 1 muutettaisiin. Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista vain silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa.

4.1.6 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva teollisuuspäästödirektiivin muutos. Ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että kaasutus- ja pyrolyysilaitoksiin ei sovellettaisi jätteenpolton ja jätteen rinnakkaispolton sääntelyä, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto. Kyseinen poikkeus laajenisi lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen poltosta myös lämpökäsittelyssä syntyvien nesteiden polttoon. Lisäksi poistettaisiin vaatimukset poltettavan kaasun jätteeksi luokittelun päättymisestä sekä polton päästöjen vertailusta maakaasun polton päästöihin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Lumen kaataminen mereen

4.2.1.1 Vaikutusten kohdentuminen

Lumen mereen kaatamisen kieltämisen vaikutukset kohdistuisivat pääasiassa Helsingin kaupunkiin sekä tiettyihin satamiin, jotka kaatavat satama-alueen lunta mereen. Vaikutukset kohdistuisivat myös muihin kaupunkiin tai kuntiin, jotka mahdollisesti kaatavat lunta mereen. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka moni kaupunki tai kunta kaataa lunta mereen. Ympäristöministeriön teettämän selvityksen mukaan kunnista ja kaupungeista ainoastaan Helsingin kaupunki kaatoi lunta mereen, mutta selvitys kohdistui vain tiettyihin kaupunkiin ja kuntiin, eivätkä sen tiedot siis välttämättä ole täysin kattavat. Helsingin lisäksi ainakin Hangon kaupunki kaataa lunta mereen. Lumen mereen kaataminen ei kuitenkaan ole maan laajuisesti yleinen käytäntö.

Lumen mereen kaatamisen kieltäminen johtaisi tarpeeseen kehittää nopealla aikataululla uusia keinoja lumen sulattamiseen tai ottaa käyttöön uusia, maalla sijaitsevia lumenvastaanottoaikoja. Kielto johtaisi tarpeeseen korvata Helsingin Hernesaaren lumenvastaanottoaikoja muilla keinoilla. Kieltämisestä aiheutuisi erityisesti taloudellisia ja ympäristövaikutuksia Helsingin kaupungille. Yksittäisiin satamiin kohdistuvat vaikutukset olisivat pienempiä, mutta niiden tarkka arvioiminen on haastavaa ottaen huomioon sen, ettei satamien lumenkaadosta ole tehty kattavia selvityksiä, eivätkä nykyiset kaatomäärät ole välttämättä edes satamien tiedossa, sillä lumi aurataan usein suoraan mereen.

Helsingin lisäksi vaikutukset kohdistuisivat ainakin Hangon kaupunkiin, jonka maantieteellinen sijainti niemellä vaikeuttaa lumen kuljettamista muualle. Helsingin tavoitin ongelma koskee erityisesti Hangon kantakaupungin aluetta. Mereen kaatamisen kieltäminen edellyttäisi Hangon kaupungilta uusia järjestelyitä lumen suhteen, ja se todennäköisesti aiheuttaisi kustannuksia lumen kuormaamisen, kuljettamisen ja kasaamisen takia. Hangon kaupungin mukaan kaupunki tarvitsisi esimerkiksi uutta kaavoitusta ja infrastruktuuria, koneinvestointeja sekä aluevarauksia hulevesijärjestelmiseen. Lisäksi henkilötöiden määrä lisääntyisi.

Helsingin kaupunki on esittänyt korvaavansa lumen mereen kaatamista maalla sijaitsevilla lumenvastaanottoaikoilla sekä rannoille sijoitettavilla lumensulatuskoneilla, jotka hyödyntäisivät sulatuksessa merivettä. Koneesta sulatettu lumi eli vesi päätyisi suodatuksen jälkeen mereen. Helsinki tulisi tarvitsemaan lisäksi uusia maaläjäytyspaikkoja sekä lisäkalustoa kuljetusmatkojen kasvun takia. Helsingin mukaan pelastusajoneuvoille ja joukkoliikenteelle aiheutuisi mahdollisesti liikkumisen ja saavutettavuuden ongelmia. Kaupunki olisi kuitenkin edelleen velvollinen huolehtimaan katujen kunnossapidosta ja kiinteistöt pelastusväylien avoimuudesta. Asutukselle aiheutuisi sulatus- ja suodatusyksiköistä erityisesti melu- ja maisemahaittaa, sekä mahdollisesti muita haittoja lisääntyneestä liikenteestä. Helsingin mukaan laitteet voitaisiin kuitenkin kuljettaa kesän ajaksi pois ja aluetta voitaisiin siten käyttää myös muuhun toimintaan. Lisäksi alueen ympärille olisi mahdollista rakentaa näkö- ja meluesteitä. Helsingin mukaan laitteiden sijoittamiseen, maisemointiin ja liikennesuunnitteluun kiinnitettäisiin erityistä huomiota.

4.2.1.2 Ympäristövaikutukset

Tällä hetkellä Helsingissä normaaliksi talveksi katsotaan talvi, jolloin lumikuormia on noin 50 000. Niitä esiintyy noin joka toinen talvi. Keskimääräistä runsaslumisempia talvia taas esiintyy noin viiden vuoden välein ja lumikuormien määrä on noin 125 000. Runaslumisena talvena määrä on yli 200 000 ja niitä esiintyy noin 10 vuoden välein. Lumimäärät saattavat kuitenkin tulevaisuudessa kasvaa. Ilmatieteen laitoksen raportin (Ilmastonmuutos pääkaupunkiseudulla, 2023, s. 17) mukaan tulevaisuudessa talvet olisivat todennäköisesti aiempaa sateisempia, mikä saattaa tarkoittaa myös lumimäärien kasvua ja suurempaa painetta nykyisille lumenvastaanottoaikoille. Ilmatieteen laitoksen arvion mukaan sademäärät saattaisivat mallitulosten keskiarvon perusteella lisääntyä noin 10 prosenttia lokakuun ja huhtikuun välillä. Muutosten suunnasta ei sen mukaan ole täyttä varmuutta, mutta talvella sademäärän lisääntyminen on huomattavasti todennäköisempää kuin sen vähentyminen.

Hernesaaren lumenvastaanottoaikoja on tällä hetkellä Helsingin merkittävin. Sen kapasiteetti on noin 60 000 kuormaa talvessa, mikä vastaa 29 prosenttia kaupungin kaikista lumenvastaanottoaikoista. Keskimäärin Hernesaaren viedään noin 16 000 lumikuormaa vuosittain eli noin 20 prosenttia koko kaupungin lumista. Hernesaareen pystytään vastaanottamaan noin 1 200 lumikuormaa vuorokaudessa. Lumikuormista noin 40 prosenttia on Helsingin kaupungin ja noin 60 prosenttia kiinteistöjen. Hernesaari on ollut käytössä erityisesti siksi, että kantakaupungin alueella ei ole korvaavaa lumitilaa.

Noin 120 000 lumikuorman talvena kuljetusmatkat ovat nykyisellä verkolla noin 868 446 kilometriä, hiilidioksidipäästöt 808 tonnia, keskimääräinen kuljetusmatka 3,5 kilometriä ja maksimikuljetusmatka 8,7 kilometriä. Helsinki on arvioinut, että ilman Hernesaaren lumenvastaanottopaikkaa kuljetusmatkojen yhteismäärä kasvaisi 1 278 646 kilometriin, hiilidioksidipäästöt 1 189 tonniin, keskimääräinen kuljetusmatka 5,2 kilometriin ja maksimikuljetusmatka 13,1 kilometriin. Yhteen laskettujen kuljetusmatkojen, hiilidioksidipäästöjen ja keskimääräisen kuljetusmatkan prosentuaalinen osuus nousisi 47 prosenttia ja maksimikuljetusmatkojen 51 prosenttia.

Kuljetusmatkojen kasvulla olisi siten selviä ympäristövaikutuksia erityisesti hiilidioksidipäästöjen takia. Toisaalta Helsinki on arvioinut, että sulatuslaitteiston käytön lisääntyminen lyhentäisi kuljetusmatkoja liikenteen jakaantuessa lähimmille sulatuskohteille, mikä puolestaan osaltaan vähentäisi hiilidioksidipäästöjä. Kuljetuksesta saattaisi aiheutua myös väylien ruuhkautumista sekä melua kaupungin ulosmenoreiteillä ja lumenvastaanottopaikoilla sekä niiden läheisyydessä.

Helsingin niemen alueella meluhaitat aiheutuvat tällä hetkellä lumen kuljetuksesta Hernesaareen. Jos verkosto sen sijaan hajautettaisiin useampiin lumenvastaanottopisteisiin, meluhaitta jakautuisi useammalle alueelle. Uusien lumenkuljetusreittien myötä melua koskevien valitusten määrä luultavasti kasvaisi. Helsinki on tehnyt Jätkäsaarella melua koskevan kokeilun, jonka melumallinnusten ja -mittausten perusteella kuljetusliikenteen ei kuitenkaan pitäisi aiheuttaa asukkaiden yöunta häiritsevää melua. Melun katsotaan olevan vähäistä ja aiheuttavan haittaa ainoastaan lähimpien rakennusten asukkaille. Meluun voidaan vaikuttaa esimerkiksi kauha-kuormaajia koskevalla käyttöohjeistuksella sekä käyttöajan rajoituksilla.

Jos lumenkaato mereen kiellettäisiin kokonaan, aiheutuu haasteita Helsingin kaupungille erityisesti runsaslumisempina talvina. Yli 100 000 lumikuorman talvi aiheuttaisi haasteita ja yli 200 000 lumikuorman talvi merkittäviä haasteita. Lisäksi sulatuslaitteet ovat alttiita käyttökatkoille tukkeutumisten ja tavallisten huoltotöiden takia. Helsingin kaupunki on esittänyt merivastaanottopaikan säilyvän varavastaanottopaikkana tilanteissa, joissa lunta tulee Helsingin alueella merkittävästi enemmän kuin maavastaanottopaikat, sulatuslaitokset ja varavastaanottopaikat pystyvät käsittelemään.

Lumensulatuskoneiden käyttö ei täysin poistaisi lumen mereen kaatamisesta aiheutuvaa mikromuoviongelmaa. Helsingin kaupungin mukaan lumensulatuskoneista tuleva vesi johdettaisiin suodatuksen jälkeen mereen ja siten mereen päätyisi edelleen mikromuoveja. Toisaalta mereen ei enää yhtä todennäköisesti päätyisi sellaisia määriä isompia roskia ja kiintoaineita kuin kaadettaessa lunta suoraan mereen. Lisäksi riski siihen, että esimerkiksi öljyllä tai muulla haitta-aineella pilaantunutta lunta päätyisi suoraan mereen, pienenesi. Kaadettaessa lunta suoraan mereen ei välttämättä ajoissa havaita, kuinka roskaista tai haitta-aineiden pilaamaa lumi on.

Mikromuovipäästöt ovat kuitenkin lumen sulatus- ja suodatusyksiköiden keskeinen ongelma. Laitteiston suodatusyksikkö voi poistaa noin 1 millimetriä isommat mikromuovit, epäpuhtaudet ja roskat. Tiheämpi suodatusjärjestelmä olisi hyvin herkkä tukkeutumiselle ja vaatisi jatkuvaa suodattimen huoltoa, mikä aiheuttaisi käyttökatkoja sekä laitteiston kapasiteetin laskua. Siten pienimpien mikromuovien (0,001–1 millimetriä) suodattamiseen ei ole soveltuvaa, kustannustehokasta teknologiaa.

Helsingin kaupungin mukaan sulamisvesi laskettaisiin joko mereen johtavaan hulevesiverkostoon tai suoraan mereen. Kaupungin mukaan laitteiston sulamisvesi ohjattaisiin suodatuksen jälkeen purkupisteelle, joka johtaisi mereen joko putkea pitkin tai suoraan. Siten erityisesti pienet mikromuovit päätyisivät edelleen mereen suoraan. Merivastaanottopaikkaan verrattuna

etuna olisi kuitenkin suurempien (yli 1 millimetrin kappaleiden) jääminen suodatusjärjestelmään. Helsingin kaupungin mukaan suodatusyksikössä saadaan poistettua merkittävä osa lumen roskista ja mikromuovin partikkeleista.

4.2.1.3 Taloudelliset vaikutukset

Helsingin kaupungille, tietyille satamille sekä muille vesistöihin lunta kaataville kaupungeille tai kunnille aiheutuisi lisäkustannuksia lumen kuljetusmatkojen pituuden kasvusta. Toinen merkittävä kustannuserä olisivat todennäköisesti lumensulatuslaitteiston hankinnasta ja käytöstä aiheutuvat kustannukset. Taloudelliset vaikutukset riippuisivat siitä, millä keinoilla lumen merivastaanottoaikoja korvattaisiin. Mikäli lumenkaato kiellettäisiin pitkällä siirtymäajalla, jakautuisivat myös taloudelliset vaikutukset tasaisemmin pitkällä aikavälillä. Lumenkaadon kieltäminen kahden vuoden siirtymäajalla taas aiheuttaisi runsaasti paineita erityisesti Helsingin kaupungille ottaa käyttöön uusia käsittelymenetelmiä tai maavastaanottoaikoja, ja siten myös suuria kustannuksia hyvin nopeasti.

Lumen mereen kaatamisen lopettaminen edellyttäisi Helsingin kaupungilta mittavaa rahallista investointia uusiin ja korjattaviin maavastaanottoaikoihin sekä sulatuslaitteistoon. Esimerkiksi lumensulatuskoneet vaatisivat suuria investointeja. Lisäksi laitteistoja ei ole saatavilla suoraan niin sanottuina pakettiratkaisuna. Lumen sulatus- ja suodatusyksiköt eivät ole teknologialtaan valmiina ostettavia tuotteita, vaan laitteistoa pyritään kehittämään esimerkiksi kapasiteetin nostamiseksi sekä toimintavarmuuden ja puhdistustason parantamiseksi. Helsingin koikeilemat laitteistot käyttävät sulatusprosessissa muun muassa kaukolämmön paluuenergiaa sekä pumpattua merivettä. Meriveden pumppaamisen tarvittavan energian kustannus on Helsingin mukaan noin viisi euroa lumikuormaa kohden. Laitteiston muut kustannukset koostuvat esimerkiksi suodatuksen, käytön, huollon ja ylläpidon kustannuksista sekä henkilö- ja konekustannuksista. Energiakustannusten takia laitteiston käyttökustannukset ovat todennäköisesti kalliimmat kuin merivastaanottoaikaan toiminta.

Helsingin kaupunki on suunnitellut luopuvansa lumen mereen kaatamisesta vuoteen 2033 mennessä, mikä edellyttäisi sulatus- ja suodatusyksiköiden käyttöä. Helsingin kaupunki arvioi sulatus- ja suodatusyksiköiden investointikustannusten olevan vuosina 2024–2033 noin 42 miljoonaa euroa. Yhden yksikön hinta olisi siis noin 2 miljoonaa euroa. Lisäksi Helsingille aiheutuisi sen oman arvion mukaan investointikustannuksia maavastaanottoaikoista noin 60 miljoonaa euroa. Osa uusista lumen maavastaanottoaikoista korvaisi kuitenkin kaupunkirakenteen tiivistymisestä aiheutuvaa vastaanottoaikojen poistumista, eikä vaikutus siis suoraan liity merivastaanotosta luopumiseen. Helsinki on suunnitellut investoivansa lumen sulatus- ja suodatuslaitteistoihin vuosittain noin 2–3 laitteiston verran. Helsingin arviot taloudellisista vaikutuksista perustuvat sen omalle suunnitelmalle, jonka mukaan lumen kaatamisesta mereen luovuttaisiin vuoteen 2033 mennessä. Kustannukset olisivat luultavasti suuremmat ja suuret investointikustannukset ajoittuisivat hyvin lyhyelle ajanjaksolle, jos lumenkaato mereen kielletäisiin kahden vuoden siirtymäajalla.

4.2.1.4 Vaikutukset viranomaisiin

Esityksellä ei katsota lähtökohtaisesti olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Vaikutukset riippuvat kuitenkin osin siitä, miten esimerkiksi Helsingin kaupunki, mahdolliset muut kaupungit tai kunnat ja satamat päättävät korvata mereen kaatamisen. Esimerkiksi lumensulatuskoneiden valvonta olisi ympäristönsuojeluviranomaisille luultavasti työläämpää kuin yksittäisen merivastaanottoaikaan valvominen. Helsingin suunnittelemassa mallissa koneita tulisi

eri rannoille yhteensä 21 kappaletta ja niiden päästöjen valvominen saattaisi lisätä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen työmäärää. Ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavaksi saattaisi tulla muun muassa se, minkälaisia yhteisvaikutuksia koneilla on.

Lumen mereen kaatamisen kieltäminen erityisesti lyhyellä, kahden vuoden siirtymäajalla voisi hankalassa lumitilanteessa vaikeuttaa pelastusviranomaisten toimintaa erityisesti Helsingin kantakaupungin alueella. Pelastusviranomaisten toiminnan sujuvuuden varmistamiseksi ehdotuksessa esitetään, että lumen mereen kaataminen olisi sallittua runsaslumisina ajanjaksoina, joina lumitilanne muuten uhkaisi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua.

4.2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventämisen ympäristö- ja viranomaisvaikutukset

Voimassaolevan 18 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole ollut kieltää aineen laskemista mereen meriympäristön tilan parantamiseksi. Säännöksen sanamuodon selkeyttämisellä varmistettaisiin, ettei säännöstä tulkita virheellisesti. Säännöksen soveltamisalaan ei siis kuulu aineen kaataminen mereen, jos tarkoituksena on meriympäristön tilan parantaminen. Selkeyttämisellä saattaa olla myönteisiä ympäristövaikutuksia, jos sen myötä säännöksen tulkinta helpottuu ja ympäristöntilaa parantavien aineiden käyttö lisääntyy. Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin sanamuodon täsmentäminen selkeyttää lain tulkintaa sitä soveltavien viranomaisten näkökulmasta.

4.2.3 Biokaasulaitokset

4.2.3.1 Ympäristövaikutukset

Biokaasulaitoksen käyttö voi vähentää ympäristökuormitusta verrattuna perinteisesti toimivaan maatilaan, jonka lanta hyödynnetään lannoitteena pelloilla. Laitoksen ympäristövaikutukset riippuvat laitoksessa ja mädätteen levityksessä noudatettavista käytännöistä.

Biokaasun tuotantoketjussa aiheutuu kaasumaisia päästöjä, kuten metaani-, dityppioksidi- ja ammoniakkipäästöjä. Laitosten metaanipäästöt vaihtelevat vähäisistä jopa 20 prosenttiin koko laitoksen metaanintuotannosta. Myös ammoniakkipäästöt voivat olla suuria. Dityppioksidin päästöjä sen sijaan muodostuu kaikkien typpilannoitteiden käytössä ja niiden vähentäminen on vaikeaa. Biokaasulaitoksen toimintaan liittyvät dityppioksidipäästöt johtuvat mädätteen peltolevityksen aiheuttamasta maaperän mikrobitoiminnasta. Biokaasulaitosten rakenteilla sekä käytön ja ylläpidon käytännöillä on huomattava vaikutus metaani-, dityppioksidi- ja ammoniakkipäästöihin. Puutteelliset käytännöt johtavat ilmastopäästöihin ja siten tuotannon ilmastokestävyyden heikkenemiseen. Jos biokaasulaitoksen päästöjen hallintaan kiinnitetään huomiota, tuottaa lannan käsittely biokaasulaitoksessa kuitenkin ilmastohyötyjä tavalliseen käsittelyyn nähden.

Biokaasulaitoksen kaasumaisiin päästöihin voidaan vaikuttaa erityisesti sillä, kuinka pitkä syötemateriaalin viipymäaika biokaasureaktorissa on. Syötemateriaalien määrä täytyy suhteuttaa reaktorin kokoon siten, että syötteiden viipymä on riittävän pitkä ja viipymä mahdollistaa orgaanisen aineksen hajoamisen sekä biokaasun tuotannon ja talteenoton. Jos viipymä on liian lyhyt, kaikkea saatavilla olevaa biokaasua ei saada prosessin aikana talteen. Tällöin mädätteen jää helposti hajoavaa orgaanista ainesta, jolloin mädätysprosessi voi jatkua varastoinnin aikana ja aiheuttaa merkittävän päästöriskin. Jos reaktori on syötemateriaalien määrään nähden pieni ja viipymä siten lyhyt, reaktoria tulee seurata kaasun talteenotolla varustetulla jälkikaasualtaalla. Vaihtoehtoisesti reaktorin tulee olla riittävän suuri pitkän viipymän ja syötemateriaalien hajoamisen varmistamiseksi.

Biokaasulaitosten haitallisia ilmastovaikutuksia voidaan pyrkiä vähentämään seuraamalla reaktorin kaasupäästöjä. Siten ilmoituspäätöksessä on tarpeen velvoittaa toiminnanharjoittajaa seuraamaan mahdollisia metaani- ja muita biokaasuvuotojen sekä korjaamaan vuodot nopeasti. Ilmoituspäätöksessä ympäristönsuojeluviranomainen voisi edellyttää laitokselta kunnossapito-ohjelmaa sekä metaanivuotojen seurantaa. Toiminnanharjoittajan tai laitostoimittajan huoltohenkilöstön tulisi seurata metaanivuotojen syntymistä. On kuitenkin todennäköistä, että toiminnanharjoittaja tarkkailee mahdollisia metaanivuotoja ilman ilmoituspäätöksessä annettuja määryksiäkin, sillä metaanivuotojen estämisestä on toiminnanharjoittajalle myös taloudellista hyötyä. Lisäksi vuotoseurantaa joudutaan tekemään myös työ- ja paloturvallisuuden takia, sillä suurin osa mahdollisesti vuotavista liitoksista sijaitsee rakennusten tai rakenteiden sisällä.

Syötemateriaalin viipymän lisäksi päästöihin vaikuttaa mädätteen ja siitä prosessoitujen jakeiden varastointi. Laitoskoosta ja syötemateriaaleista riippumatta biokaasulaitoksen päästöjä vähentäviin käytäntöihin on kiinnitettävä huomiota. Tuotantoketjun päästöjen hallinnan kannalta laitoksen asianmukainen ja oikein ajoitettu huolto sekä ehjät ja kestävät rakenteet ovat tärkeitä. Sen sijaan mädätteen jalostamisen vaikutuksista kaasumaisiin päästöihin on vähän tietoa. Mädätteen levityksen yhteydessä on käytettävä ammoniakkipäästöjä vähentäviä levitysmenetelmiä, mutta lähtökohtaisesti mädätteen käyttö ei esimerkiksi nosta dityppioksidin päästöjä prosessoimattomaan lantaan verrattuna.

Biokaasutus ei itsessään edistä mädätteen tai lannan siirtoa, koska käsittely ei merkittävästi pienennä massan määrää. Käsittelemättömään lantaan verrattuna biokaasutuksessa syntyvä mädätysjännös on kuitenkin tasalaatuisempaa, hygieenisempää ja hajuttomampaa. Mädätysjännöksen seurauksena hajuhaitat vähenevät selvästi käsittelemättömään lantaan verrattuna. Kasvihuonekaasupäästöistä suurin osa muodostuu mädätysjännöksen varastoinnista, mutta päästöt ovat merkittävästi pienemmät kuin käsittelemättömällä lannalla. Mädätysjännöksen ravinteiden kokonaispitoisuus säilyy ennallaan, mutta ravinteet muuttuvat kasveille paremmin käyttökelpoiseen liukoiseen muotoon ja lannan laatu paranee. Toisaalta myös riski ravinnevalumille kasvaa, jos mädätettä käytetään liikaa, sillä liukoisemmassa muodossa olevat ravinteet aiheuttavat enemmän haittaa vesistöissä. Lisäksi mädätteen varastointi aiheuttaa hajuhaittoja, riskin ravinnevalumille ja ilmapäästöille. Mädätteelle tulisi olla käyttökohde joko lähiympäristössä tai se tulisi jalostaa ja kuljettaa kauemmas hyödynnettäväksi.

Yleensä biokaasulaitoksesta aiheutuva melu on vähäistä ja rajoittuu laitosalueelle. Liikenteestä aiheutuva melu voi hieman lisääntyä, mutta liikenne sijoittuu pääosin tilalle.

Biokaasulaitoksilla arvioidaan yleisesti olevan jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia, sillä lannan käsittely biokaasulaitoksessa hyvien käytäntöjen mukaisesti tuottaa ilmastohyötyjä, lisää ravinteiden liukoisuutta ja vähentää hajuhaittoja tavalliseen lannan käsittelyyn verrattuna. Kun laitoksen reaktori, varastosäiliöt ja putkistot ovat tiiviitä, laitoksen normaali-toiminnasta ei aiheudu päästöjä maaperään, vesistöihin tai pohjaveteen. Mikäli laitoksilla noudatetaan hyviä käytäntöjä, pitäisi niiden haitallisten ympäristövaikutusten jäädä vähäisiksi. Biokaasulaitosten toiminnalla on lisäksi useita epäsuoria, positiivisia ympäristövaikutuksia. Hajuhaittojen vähentämisen lisäksi lannan viskositeetti pienenee prosessin aikana, mikä johtaa pienempään polttoaineen kulutukseen levityksen aikana. Mädätteestä eroteltua kuivajaetta voidaan käyttää tilalla kuivikkeena, mikä voi korvata esimerkiksi turpeen käyttöä. Prosessin aikana myös rikkakasvien siemenet tuhoutuvat, mikä pienentää esimerkiksi hukkakauran leviämisen riskiä.

Biokaasulaitoksia koskevan esityksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Esityksellä selkeytetään ja helpotetaan hieman ilmoituksenvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien, oman eläinsuojan syötteitä käsittelevien biokaasulaitosten perustamista. Kokonaisuudessaan esityksellä arvioidaan olevan jonkin verran myönteisiä vaikutuksia erityisesti

eläinsuojatoiminnan hajupäästöille sekä ravinteiden hyödyntämiselle. Jos lannan kuljettaminen ja biokaasulaitosten rakentaminen lisääntyvät esityksen myötä, saattaa kuljettamisesta sekä biokaasulaitoksen toiminnan häiriötilanteista aiheutua jonkin verran lisääntyneitä hajuhaittoja. Kokonaisuudessaan lannan käsittely biokaasulaitoksessa kuitenkin vähentää lannan aiheuttamia hajuhaittoja.

Esityksessä ehdotetaan, että tilan ulkopuolelta tuotuja syötteitä käsittelevien, ympäristölupavaraisten biokaasulaitosten yhteydessä sijaitsevat ilmoituksenvaraiset eläinsuojat siirrettäisiin kunnan ympäristölupamenettelyyn, jotta eläinsuojan ja biokaasulaitoksen muodostamalla toimintakokonaisuudella olisi vain yksi menettely. Tällöin eläinsuojan osalta ei enää noudatettaisi eläinsuoja-asetuksen vaatimuksia, sillä asetus koskee vain ilmoituksenvaraisia eläinsuojia. Useimmiten eläinsuoja on kuitenkin perustettu biokaasulaitosta aiemmin, joten se on aiemmin täyttänyt eläinsuoja-asetuksen vaatimukset.

Kunnan lupamenettelyn arvioidaan olevan toiminnanharjoittajan näkökulmasta hieman eläinsuojan ilmoitusmenettelyä joustavampi ja mahdollistavan paremmin tapauskohtaisen harkinnan, kun esimerkiksi eläinsuoja-asetuksen tarkat vaatimukset etäisyydestä eivät sellaisinaan tule sovellettavaksi. Toisaalta eläinsuoja-asetukseenkin sisältyy poikkeamisen mahdollisuus, eikä muutos siten todennäköisesti olisi kovin suuri. Lupamenettelyssä asetetaan eläinsuoja-asetuksen vaatimuksia vastaavia määräyksiä esimerkiksi etäisyydestä, joten esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä, haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai naapureille. Lupamenettelyssä kuullaan naapureita, asetetaan tarvittavat määräykset ja tehdään valituskelpoinen päätös. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulisi lupaa ratkaistessaan ottaa huomioon haitallisten vaikutusten ehkäiseminen.

4.2.3.2 Taloudelliset vaikutukset

Lähivuosina arvioidaan perustettavan 70–80 uutta biokaasulaitosta. Suuri osa laitoksista edellyttäisi kuitenkin edelleen ympäristölupaa. Etukäteen on vaikea arvioida, kuinka monta ilmoituksenvaraista laitosta lähivuosina perustettaisiin muutenkin, ja kuinka paljon määrä kasvaisi sääntelyn muutoksen myötä. Aiemmin on kuitenkin ilmennyt tilanteita, joissa eläinsuojatoiminnan harjoittajat eivät ole halunneet perustaa biokaasulaitoksia toiminnan luvanvaraisuuden takia. Siksi voidaan olettaa, että ilmoituksenvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien, oman tilan syötteitä käsittelevien biokaasulaitosten siirtyminen ilmoitusmenettelyyn saattaa hieman lisätä ilmoituksenvaraisten biokaasulaitosten perustamista. Lisäksi muutos sujuvoittaisi menettelyjä niiden laitosten osalta, jotka muutenkin olisi perustettu, ja vähentäisi hieman toimijan kustannuksia verrattuna tilanteeseen, jossa kyseisille biokaasulaitoksille tulee hakea ympäristölupaa.

Tilan ulkopuolelta tuotuja syötteitä käsittelevien, ympäristölupavaraisten biokaasulaitosten yhteydessä sijaitsevien ilmoituksenvaraisten eläinsuojien siirtäminen kunnan ympäristölupamenettelyyn saattaisi tuoda jonkin verran hyötyjä toiminnanharjoittajalle. Sääntely perustuisi toimintakokonaisuuteen ja olisi aiempaa selkeämpää, eikä tuotaessa esimerkiksi lantaa naapuritaloilta jouduttaisi arvioimaan etäisyysvaatimusten täyttymistä eläinsuoja-asetuksen etäisyysvaatimusten puitteissa. Toiminnanharjoittajan näkökulmasta tapauskohtainen harkinta olisi mahdollista esimerkiksi etäisyysvaatimusten osalta. Eläinsuoja ja biokaasulaitos olisivat samassa menettelyssä ja luvan myöntäisi ja sitä valvoisi yksi viranomainen. Kunnan ympäristölupamenettelyn pituudeksi arvioidaan viisi kuukautta, siis vain kuukauden enemmän kuin ilmoitusmenettelyssä.

Toiminnanharjoittajalle saattaisi aiheutua pieniä lisäkustannuksia siitä, että kyseessä on kunnan ympäristölupamenettely kunnan ilmoitusmenettelyn sijaan. Kustannukset vaihtelevat kuitenkin

eri kunnissa niin, että niiden muutosta on haastavaa arvioida. Esimerkiksi Haapaveden ja Pyhännän kunnissa pelkän biokaasulaitoksen ympäristöluvan hinta on 1 700 euroa, ja ilmoitusmenettelyllä käsiteltävän eläinsuojan ilmoituspäätöksen hinta on 1 600–2 900 euroa riippuen eläinsuojan koosta. Biokaasulaitoksen ja eläinsuojan ympäristöluva voisi esimerkiksi olla 1,5-kertainen verrattuna pelkän biokaasulaitoksen ympäristöluvaan. Toisaalta olisi myös mahdollista, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen perisi maksun erikseen biokaasulaitoksen ympäristöluvasta ja erikseen eläinsuojan ympäristöluvasta. Eläinsuoja on tyypillisesti perustettu jo aiemmin, joten ilmoituspäätöksen käsittelystä on maksettu silloin. Lisäkustannuksia aiheutuisi eläinsuojan siirtymisestä ympäristölupamenettelyyn. Käytännössä kunnan viranomainen voisi kuitenkin lupamääräyksiä asettaessaan hyödyntää aiempaa ilmoituspäätöstä, ja joka tapauksessa ilmoituspäätöstäkin olisi jouduttu muuttamaan käsittämään biokaasulaitosta koskevat määräykset ja erityisesti lannan varastointitilat.

Kokonaisuudessaan ilmoitus- ja lupamenettelyn maksuilla on vain pieni vaikutus biokaasulaitosten perustamiseen. Laitokset ovat kalliita investointeja ja niiden perustamiseen vaikuttaa lähinnä kyseisen toiminnan kannattavuus. Ilmoitus- ja lupamaksut ovat muutamia tuhansia euroja. Lisäksi on todennäköistä, että eläinsuojan ilmoitus on ollut kustannuksiltaan kalliimpi kuin biokaasulaitoksen ilmoitus tai lupa, sillä eläinsuojien käsittely on viranomaisen näkökulmasta haastavampaa ja monimutkaisempaa.

4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisille

Nykyisin suurella osalla biokaasulaitoksista on aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämä ympäristöluva. Joissakin tapauksissa biokaasulaitosten toiminta on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksellä hyväksytty ilmoitusmenettelyssä.

Kuntiin ja niiden ympäristönsuojeluviranomaisiin kohdistuvat vaikutukset riippuvat siitä, ovatko ilmoitusmenettelyyn siirtyvät laitokset aiemmin olleet kunnan vai aluehallintoviraston lupamenettelyssä, vai onko ne hyväksyty jollakin muulla menettelyllä, esimerkiksi lausunnolla. Nyt ilmoitusmenettelyyn siirtyvät biokaasulaitokset ovat pääsääntöisesti olleet aiemmin kunnan lupamenettelyssä. Ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdan mukaan muu kuin a–e alakohdassa taikka 1 §:n 13 kohdan a ja d–g alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitospaikkaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa, kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltäväksi. Muutoksen kohteena olevien biokaasulaitosten vuosikäsittelymäärä jää selvästi alle 20 000 tonnin. Siten kyseessä olisi myös kunnan näkökulmasta sujuvoittaminen ja kevennys kunnan viranomaisen työhön. Lisäksi esitys selventäisi oikeustilaa myös viranomaisten näkökulmasta.

Pääsääntöisesti esitys ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettavien, tilan omia syötteitä käsittelevien biokaasulaitosten siirtämisestä ilmoitusmenettelyyn keventäisi viranomaisen hallinnollista taakkaa, koska lähtökohtaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ratkaisisi eläinsuojan ja biokaasulaitoksen ilmoituspäätöksen, ja biokaasulaitoksen ilmoitus voitaisiin käsitellä eläinsuojan ilmoituksen muutoksena. Jatkossa sama viranomainen valvoisi kumpaakin toimintaa.

Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan siirtyminen tilan ulkopuolisia syötteitä käsittelevän biokaasulaitoksen perustamisen myötä kunnan ympäristölupamenettelyyn saattaisi aiheuttaa eri suuntaisia vaikutuksia viranomaisen näkökulmasta. Nykytilaan nähden viranomaisen työ määrä saattaisi hieman kasvaa, kun aiemmin ilmoitusmenettelyssä ollut eläinsuoja pitäisi käsitellä kunnan ympäristölupamenettelyssä.

Toisaalta nyt ehdotettu sääntely johtaisi siihen, ettei eläinsuoja-asetuksen etäisyysvaatimuksia tarvitsisi muuttaa niin, että niissä huomioitaisiin muilta tiloilta tuotu lanta. Jos eläinsuoja-asetusta olisi muutettu ja sitä olisi tullut noudattaa biokaasulaitokseen muualta tuotujen syötteiden osalta, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen olisi ollut sidottu asetuksen tarkkoihin vaatimuksiin. Nyt ehdotetussa sääntelyssä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jää enemmän harkintavaltaa esimerkiksi harkittaessa etäisyyteen ja tarvittavaan peltoalaan liittyviä lupamääräyksiä. Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan osalta eläinyksikkömäärä joudutaan laskemaan ympäristönsuojelulain ja eläinsuoja-asetuksen mukaisesti etäisyysvaatimusten määrittämiseksi, ja eläinsuoja-asetus sisältää hyvin yksityiskohtaista sääntelyä. Nyt ehdotetussa sääntelymallissa paikalliset ja tapauskohtaiset olosuhteet voidaan ottaa huomioon paremmin, mikä viranomaisen näkökulmasta lisää joustavuutta. Kokonaisuudessaan viranomaisen työmäärän ei katsota merkittävästi muuttuvan.

4.2.4 Teollisuuspäästädirektiivin muutos

4.2.4.1 Ympäristövaikutukset

Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ympäristövaikutukset ovat lähtökohtaisesti vähäisiä. Elektrolyysiprosessi kuluttaa paljon sähköä ja merkittävin mahdollinen haitallinen ympäristövaikutus on prosessissa muodostuvan suuren lämpömäärän mahdollinen johtaminen vesistöön. Voidaan kuitenkin olettaa, että lämpöenergia pyritään taloudellisista syistä ensisijaisesti hyödyntämään esimerkiksi kaukolämpönä. Vetyä alle 50 tonnia vuorokaudessa tuottavan vesielektrolyysin poistamisella ympäristölupavaraisuudesta ei siten arvioida olevan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Epäsuoria haitallisia ympäristövaikutuksia vedyn tuotannosta voi aiheutua käytetyn sähkön tuotannon päästöistä. Epäsuoria positiivisia ympäristövaikutuksia voi aiheutua siitä, jos elektrolyysiin perustuvalla vedyn tuotannolla korvataan fossiiliperäistä vedyn tuotantoa, tai jos tuotetulla vedyllä korvataan teollisuudessa fossiilisia raaka-aineita.

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevalla ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Mikäli muutos lisää jätteen kaasutusta tai pyrolyysiä, aiheutuu näistä uusista toiminnoista ympäristövaikutuksina esimerkiksi päästöjä ilmaan. Sääntelyssä asetettaisiin kuitenkin edelleen tiukkoja vaatimuksia päästöille. Jätteen kaasutus ja pyrolyysi, joihin sovelletaan ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan poikkeusta, säilyisivät edelleen ympäristölupavaraisena toimintana ja lupaviranomaisena toimii valtion ympäristölupaviranomainen. Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa muun muassa merkittävää terveys- tai ympäristöhaittaa. Epäsuoria positiivisia ympäristövaikutuksia voi aiheutua siitä, että lisääntyvällä jätteen kaasutuksella tai pyrolyysillä edistetään jätehuollon toimintaa ja jätteiden sisältämien materiaalien kierrätystä. Ympäristölupaprosessissa ei kuitenkaan käsitellä luvanvaraisen toiminnan epäsuoria ympäristövaikutuksia.

4.2.4.2 Taloudelliset vaikutukset

Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ja vedyn kulutuksen odotetaan kasvavan tulevaisuudessa merkittävästi Suomessa. Vuoden 2024 alussa Suomessa oli yli 20 veden elektrolyysiin perustuvaa vedyntuotantohanketta suunnittelun eri vaiheissa. Vedyn tuotannon toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on valtion ympäristölupaviranomainen. Valtion ympäristölupaviranomaisessa uutta toimintaa koskevan lupahakemuksen tavoitteellinen keskimääräi-

nen käsittelyaika on 10 kuukautta. Vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavien vesielektrolyysilaitosten rajaamisella pois ympäristöluvanvaraisuudesta voidaan arvioida olevan näiden laitosten rakentamista nopeuttava vaikutus.

Suomessa toimii yksi kaasutusteknologiaa käyttävä jätteenpolttolaitos, joka tuottaa sähköä ja kaukolämpöä. Jätteen pyrolyysiteknoologiaa ei ole Suomessa toistaiseksi merkittävästi käytössä, mutta pyrolyysi on herättänyt kiinnostusta yhtenä mahdollisuutena erityisesti muovijätteen kemialliseen kierrättämiseen. Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevilla ympäristönsuojelulain muutoksilla lievennettäisiin kriteerejä siitä, missä tilanteissa jätteen kaasutus ja pyrolyysi ovat vapautettuja jätteenpolttolainsäädännön soveltamisesta. Lakimuutoksen voidaan arvioida lisäävän kannusteita investoida kaasutukseen ja pyrolyysiin perustuvaan jätteiden hyödyntämiseen.

4.2.4.3 Vaikutukset viranomaisille

Vetyä alle 50 tonnia vuorokaudessa tuottavan veden elektrolyysin poisto ympäristöluvanvaraisuudesta vähentää jossain määrin valtion ympäristölupa- ja valvontaviranomaisten työmäärää, mikäli vedyn tuotantoinvestoinnit kohdistuvat lakimuutoksen vuoksi tämän kokoluokan itsenäisiin vesielektrolyysilaitoksiin.

Mikäli ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohtaan ehdotettu muutos lisää investointeja jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitoksiin, myös valtion ympäristölupa- ja valvontaviranomaisen työmäärä kasvaa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Lumen kaataminen mereen

Selkeimpänä vaihtoehtona lumen mereen kaatamisen kieltämisellä voidaan pitää nykytilan säilyttämistä. Se ei kuitenkaan vastaisi hallitusohjelman kirjausta. Lisäksi nykytilassa on havaittu ongelmia erityisesti mereen kaatamisen imagovaikutusten sekä mikromuovipäästöjen osalta. Kansalaiset eivät yleisesti ottaen pidä lumen kaatamista mereen hyväksyttävänä ja toiminnan jatkaminen voisi heikentää luottamusta sekä oikeudenmukaiseen ympäristösääntelyyn että ympäristönsuojeluviranomaisiin. Nykytilan säilyttäminen jättäisi mereen kaatamisen lopettamisen arvioinnin ja toteutuksen kokonaan toimijoiden tehtäväksi. Esimerkiksi Helsingin tarkoituksena on lopettaa lumen kaataminen mereen vuoteen 2033 mennessä, mutta tavoitteen toteutumista ei ole varmuutta. Helsinki myös suunnittelee säilyttävänsä Hernesaaren lumenvastaanottoaikan varavastaanottoaikkana.

Toinen vaihtoehto olisi joko kaiken lumenkaadon tai lumen mereen kaatamisen säätäminen ympäristöluvanvaraiseksi toiminnaksi. Esimerkiksi Hernesaaren lumenvastaanottoaikalalla on ympäristölupa, jota Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edellytti sen perusteella, että toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumiseen rinnastettavaa pilaantumista merialueella. Myös useiden satamien ympäristöluvuissa on annettu määräyksiä lumen kaatamisesta mereen tai läjittämistä maa-alueelle. Ympäristöluvanvaraisuuden etuna olisi sääntelyn selkeys. Toisaalta lumen vastaanottoaikoilta (sekä maalla että merellä sijaitsevilta) voidaan jo nykyisen sääntelyn mukaan edellyttää ympäristölupaa. Lumenvastaanottoaikan ympäristölupavelvollisuuden perusteena voi olla mahdollinen naapurussuhdehaitta tai huleveden johtaminen uomaan tai vesistöön. Vesilain mukaisen luvan perusteena voi olla mahdollinen tulva- tai vetty-misvaara. Tarvittaessa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi puuttua lumenvastaanotto-

paikan toiminnasta aiheutuvaan roskaantumiseen tai muihin haittoihin jätelain 125 §:n mukaisella yksittäisellä määräyksellä. Kunta voi antaa tarvittaessa myös ympäristönsuojelulakia ja -asetusta tarkentavia yleisiä ympäristönsuojelumääräyksiä lumenvastaanottoaikoista ja niiden hoidosta. Siksi on katsottu, että lumen kaatamiselta yleisemmin ei ole tarpeen edellyttää ympäristölupaa.

5.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Upottamis- ja hylkäämiskiellon muuttamisen sijaan kielto olisi voitu jättää ennalleen. Jos sanamuotoa ja tulkintaa ei selkeytetäisi, viranomaiset todennäköisesti tulkitsisivat kieltä eri tavoin ja tarvitsisivat lisäksi jatkossakin tulkinta-apua lain soveltamistilanteissa. Pahimmillaan ympäristön tilaa parantavien aineiden käyttäminen saattaisi estyä säännöksen virheellisten tulkinnan takia.

5.1.3 Biokaasulaitokset

Ilmoitusmenettelyn sijasta vaihtoehtona on arvioitu nykytilan säilyttämistä. Suurella osalla biokaasulaitoksista on aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämä ympäristölupa. Toisaalta osa on hyväksytty ilmoitusmenettelyssä. Osa laitoksista on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta, vaikka biokaasulaitosten katsotaan käsittelevän jätettä ammattimaisesti tai laitosmaisesti. Nykytilassa on ollut tulkintaja soveltamisongelmia, jotka ovat johtaneet vaihtelevaan käytäntöön. Tällöin toiminnanharjoittajien yhdenvertaisuus ja oikeusvarmuus eivät toteudu.

Mikäli sääntelyyn ei tehtäisi muutoksia, olisi vaihtoehdoksi siis jäänyt viranomaisten ohjeistaminen. Hallituksen esityksessä ehdotetulla sääntelymuutoksella saadaan yhtenäistettyä vaihtelevia käytäntöjä tehokkaammin kuin ohjeistuksella. Lisäksi sääntelymuutos antaa toiminnanharjoittajille ja viranomaisille paremman tilaisuuden tulla kuulluksi ja esittää huomioita uudistuksesta. Ehdotetun sääntelymuutoksen etuna on myös biokaasulaitosten sääntelyn keventäminen ja siten myös tiettyjen, hallitusohjelman biokaasulaitoksia koskevien kirjausten toteuttaminen.

Biokaasulaitosalan toimijat ovat tuoneet esiin, että tiettyjen maatilamittakaavan biokaasulaitosten tulisi olla rekisteröintimenettelyssä. Menettely edellyttäisi, että kyseisten laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, jotta toiminnalle olisi selvät yhtenäiset vaatimukset. Rekisteröintimenettelyn etuna olisi se, että toimintaa koskevat määräykset olisivat toiminnanharjoittajien tiedossa jo etukäteen. Toisaalta määräyksissä ei olisi mahdollista ottaa huomioon alueellisia erityispiirteitä, minkä vuoksi vaatimukset voisivat jossain tilanteessa olla kohtuuttomia. Rekisteröintimenettelyn ongelmana on lisäksi se, ettei siinä tehdä viranomaisharkintaa tai anneta määräyksiä toiminnalle, eikä rekisteröinnistä voi valittaa. Siksi rekisteröintimenettelyyn siirtymistä ei ole katsottu sopivaksi vaihtoehdoksi.

Valmistelussa on harkittu mahdollisena sääntelyvaihtoehtona myös sitä, että ilmoituksenvaraisissa biokaasulaitoksissa saisi käsitellä muilta tiloilta tuotuja, eläinsuojatoimintaan liittyviä syötteitä (lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvesiä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa). Valmistelun aikana harkittiin esimerkiksi, että 40 prosenttia kaikista kyseisistä syötteistä voisi olla muulta kuin omalta tilalta. Ilmoituksenvaraisia eläinsuojia koskevat kuitenkin eläinsuoja-asetuksen etäisyys- ja peltoalavaatimukset. Asetuksessa säädetään esimerkiksi siitä, miten pitkä etäisyys eläinsuojasta täytyy olla lähimpään altistuvaan kohteeseen. Etäisyysvaatimus lasketaan eläinlajin, eläinmäärän ja lannan varastointita-

van mukaan. Jos eläinsuoja siis jatkossa toisi muualta lantaa ja varastoi sitä biokaasulaitoksessa käsittelyä varten, tulisi se ottaa huomioon etäisyysvaatimuksissa, mikä olisi edellyttänyt muutoksia eläinsuoja-asetukseen.

Eläinsuoja-asetuksen etäisyysvaatimusten muuttaminen olisi hankalaa ja aikaa vievää, ja se todennäköisesti johtaisi toiminnanharjoittajan näkökulmasta sääntelyn monimutkaistumiseen ja lisääntymiseen. Toiminnanharjoittajan näkökulmasta etäisyysvaatimukset ovat jäykkiä, ja ne rajoittavat tapauskohtaista harkintaa. Toiminnanharjoittajan pitäisi myös etukäteen tietää, minkä eläimen lantaa biokaasulaitokseen tuotaisiin, jotta etäisyysvaatimus voitaisiin määrittää oikein. Jos toiminnanharjoittaja myöhemmin haluaisi tuoda biokaasulaitokseen esimerkiksi sian lantaa naudon lannan sijasta, tulisi tämä huomioida etäisyysvaatimuksissa.

Kyseinen sääntelyvaihtoehto ei siis tukisi parhaiten esitykselle asetettuja tavoitteita sääntelyn selkeyttämisestä ja sujuvoittamisesta. Muutenkin muualta tuotujen syötteiden salliminen ilmoituksenvaraiseen laitokseen saattaisi heikentää eläinsuojien yhdenvertaista kohtelua. Sääntelyteoriassa mahdollistaisi esimerkiksi sen, että 500 lypsylehmän eläinsuoja olisi edelleen luvanvarainen, mutta ilmoituksenvarainen 299 lypsylehmän eläinsuoja voisi varastoida tilallaan omien lehmiensä lannan lisäksi mahdollisesti jopa 200 muun lehmän lannan, jos lantaa tuotaisiin käsiteltäväksi biokaasulaitoksessa. Kyseinen tilanne ei ole todennäköinen, sillä suurien lantamäärien tuominen ei todennäköisesti ole kannattavaa. Yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kuitenkin edellyttää, ettei vastaavia tilanteita syntyisi. Toimijoiden kohteluun ei saa vaikuttaa se, onko tilalla varastoitava lanta peräisin omista eläimistä vai muualta tuotua. Haasteeksi voisi nousta myös yhdenvertainen kohtelu suhteessa muihin pieniin laitoksiin, jotka harjoittavat ammattimaista tai laitospaikkaista jätteenkäsittelyä, ja jotka edelleen säilyvät luvanvaraisina.

Sääntelyn selkeyttämiseksi olisi mahdollista myös säätää niin, että kaikki ilmoituksenvaraisen eläinsuojan ja biokaasulaitoksen -yhdistelmät käsiteltäisiin kunnan ympäristölupamenettelyssä riippumatta siitä, tulevatko syötteet omalta tilalta vai muualta. Edellytyksenä olisi kuitenkin se, että käsittelymäärä jäisi alle 20 000 tonnin. Kyseisen mallin etuna olisi selkeys ja yksinkertaisuus. Perustettaessa biokaasulaitosta jo olemassa olevan, ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen, olisivat molemmat jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä. Toisaalta silloin myöskään sellaiset biokaasulaitokset, jotka käsittelevät vain oman tilan lantaa, eivät saisi ilmoitusmenettelyn hyötyä.

Valmistelussa onkin katsottu, että nyt ehdotetussa esityksessä sääntelyn selkeyttämisen, sujuvoittamisen ja yhdenvertaisen kohtelun tavoitteet toteutuisivat parhaiten.

5.1.4 Teollisuuspäästädirektiivin muutokset

Vedyntuotannon osittaisella vapauttamisella ympäristöluvanvaraisuudesta toimeenpantaisiin kansallisesti teollisuuspäästädirektiivin vastaava muutos. Vaihtoehtona olisi säätää asiasta kansallisesti direktiiviä tiukemmin ja jättää vedyntuotanto aina ympäristöluvanvaraiseksi. Vesielektrolyysillä tapahtuvan vedyntuotannon vähäisten ympäristövaikutusten vuoksi sekä puhdasta vedyn tuotannon edistämiseksi tällaiselle direktiiviä tiukemmalle kansalliselle sääntelyratkaisulle ei ole katsottu olevan perusteita.

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevan ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan muutoksella toimeenpantaisiin kansallisesti teollisuuspäästädirektiivin vastaava muutos. Vaihtoehtona olisi säätää asiasta kansallisesti direktiiviä tiukemmin jättämällä voimaan nykyinen tiukempi sääntely siitä, milloin jätteen kaasutus ja pyrolyysi ovat vapautettuja jätteenpolttolainsäädännön soveltamisesta. Arvioitujen vähäisten ympäristövaikutusten vuoksi tällaiselle kansallisesti tiukemmalle sääntelyratkaisulle ei ole katsottu olevan perusteita.

6 Lausuntopalautte

[Täydennetään]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ympäristönsuojelulaki

18 § *Merta koskevat erityiset kiellot.* Lain 18 §:n 2 momentin ensimmäisen ja viimeisen virkkeen sanamuotoja yhtenäistettäisiin siten, että viitattaessa kiellettyyn mereen laskemiseen molemmissa kohdissa käytettäisiin sanamuotoa ”upottamis- tai hylkäämistarkoitus”. Momentin ensimmäisestä virkkeestä poistettaisiin sana ”muussa”. Muotoilu ”upottamis- tai hylkäämistarkoitus” vastaa paremmin lain tarkoitusta sekä arkikieltä, jossa upottaminen ei aina lähtökohtaisesti tarkoita hylkäämistarkoituksellista toimintaa. Samalla nykyisen oikeustilan selkeyttämiseksi todetaan, että aineen laskeminen mereen meriympäristön tilan parantamiseksi ei ole momentissa tarkoitettua jätteen tai muun aineen laskemista upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Säännöksen 3 momentista poistettaisiin poikkeus, joka koskee lumen kaatamista mereen. Säännöksestä poistettaisiin teksti ”Edellä 2 momentissa tarkoitettu kiello ei koske lumen kaatamista mereen.” Siten 18 §:n 2 momentin kiello koskisi jatkossa myös lumen kaatamista mereen. Ympäristönsuojelulain 18 §:n 3 momentin sisällöksi jäisi ainoastaan maininta siitä, että ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa. Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin erikseen tietyistä tilanteista, joissa lumen kaataminen mereen olisi kuitenkin edelleen poikkeuksellisesti sallittua.

32 §. *Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta.* Säännöksen 1 momentin 2 kohdassa oleva viittaus lannoitevalmistelakiin (539/2006) korvattaisiin viittauksella lannoitelakiin (711/2022), jolla lannoitevalmistelaki kumottiin 16.7.2022 alkaen. Lisäksi termit sakkoi- ja umpisäiliöliete korvattaisiin jätelain ja lannoitevalmisteista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (964/2023) mukaisella termillä saostus- ja umpisäiliöliete.

107 §. *Soveltamisala.* 107 §:n 2 momentin 1 kohta muutettaisiin vastaamaan teollisuus päästödirektiivin 42 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan uutta muotoilua. Siten ympäristönsuojelulain 108–110 §:ää ei sovellettaisi kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto.

Muutoksen myötä lain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukainen poikkeus laajenisi lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen poltosta myös lämpökäsittelyssä syntyvien nesteiden polttoon. Lisäksi poistettaisiin vaatimukset poltettavan kaasun jätteen luokittelun päättymisestä sekä polton päästöjen vertailusta maakaasun polton päästöihin. Muutos ei vaikuttaisi jätteen kaasutuksen ja pyrolyysin ympäristölupavelvollisuuteen. Sovellettaessa lain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta toimivaltaisena ympäristölupaviranomaisena säilyisi edelleen ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 1 momentin ja 2 momentin kohdan 13 alakohdan a mukaisesti valtion ympäristölupaviranomainen.

Liite 1. *Luvanvaraiset toiminnot.* Liitettä 1 muutettaisiin siten, että vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista vain silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa. Muutos tehtäisiin rajaamalla veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto pois

liitteen 1 taulukon 1 kemianteollisuuden luvanvaraisia toimintoja koskevan kohdan 4 alakohdasta a. Samalla lisättäisiin liitteen 1 taulukkoon 1 kohtaan 14 uusi alakohta a, jonka mukaan vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa. Kyseisen toiminnan toimivaltaisena ympäristölupaviranomaisena säilyisi valtion ympäristölupaviranomainen. Vedyntuotantokapasiteettia voitaisiin tarkastella kalenterivuoden tuotantokapasiteettina ottaen huomioon vedyntuotantolaitoksen arvioitu vuotuinen käyttöaika.

Liitettä 1 muutettaisiin lisäksi niin, että muutoin ilmoituksenvaraiset eläinsuojat siirtyisivät niiden yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen toiminnan myötä ympäristölupamenettelyyn silloin, kun kyseessä on biokaasulaitos, jossa käsitellään eläinsuojan ulkopuolelta tuotuja jätteitä. Liitteen 1 taulukon 2 kohdan 11 alakohdtaa b muutettaisiin. Alakohdan b mukaan ympäristölupanvarainen olisi liitteen 4 kohdassa 5 tarkoitettu eläinsuoja silloin, kun sen yhteydessä toimii eläinsuojan ulkopuolelta tuotuja jätteitä käsittelevä biokaasulaitos, jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa. Eläinsuoja, joka muuten olisi ilmoituksenvarainen, siirtyisi toimintakokonaisuusajattelun mukaisesti kunnan ympäristölupamenettelyyn, jos sen yhteyteen perustettaisiin kunnan ympäristölupamenettelyyn kuuluva biokaasulaitos, joka käsittelee syötteitä muualtakin kuin omalta tilalta. Eläinsuoja siirtyisi biokaasulaitoksen mukana lupamenettelyyn kuitenkin vain silloin, kun biokaasulaitoksessa käsitellään alle 20 000 tonnia jätettä vuodessa. Ympäristönsuojeluasetuksen mukaan kyseiset biokaasulaitokset ovat kunnan ympäristölupamenettelyssä, joten myös eläinsuoja seuraisi biokaasulaitosta kunnan ympäristölupamenettelyyn. Ilmoituksenvarainen eläinsuoja ei koskaan siirtyisi valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyyn, sillä ainoastaan vähintään 20 000 tonnia jätettä vuodessa käsittelevät laitokset kuuluvat valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyyn. Toimivaltaisesta lupaviranomaisesta säädettäisiin ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:ssä.

Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin siitä, ettei ilmoituksen tehneen eläinsuojan tarvitse hakea ympäristölupaa, jos sen yhteyteen on jo aiemmin perustettu biokaasulaitos, jolla on ympäristölupa. Eläinsuoja tulisi siirtää kunnan ympäristölupamenettelyyn silloin, kun ilmoituspäätöstä joudutaan seuraavan kerran muuttamaan.

Liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohdtaa f muutettaisiin niin, että siitä suljettaisiin pois liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetun ilmoituksenvaraisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen toiminta. Kyseisen, vain oman tilan syötteitä käsittelevän biokaasulaitoksen toiminta ei enää olisi ympäristölupanvaraista toimintaa siitä huolimatta, että kyseessä on jätelain soveltamisalaan kuuluva ammattimainen tai laitospäinen jätteenkäsittely.

Liite 4. Ilmoituksenvaraiset toiminnot. Liitettä 4 muutettaisiin niin, että ilmoituksenvaraisten toimintojen luetteloon lisättäisiin kohdaksi 9 uusi toiminta. Liitteessä säädettäisiin ilmoituksenvaraiseksi 5 kohdassa tarkoitetun eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin oman eläinsuojan lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvesiä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa. Kaikkien edellä mainittujen syötteiden tulisi siis olla omalta tilalta. Käytännössä tiloilla maitohuoneiden ja eläintenpitotilojen pesuvedet sekä elintarvikkeeksi kelpaamaton maito johdetaan samaan säiliöön kuin lanta, joten niitä on tarpeen voida käsitellä biokaasulaitoksessa.

Biokaasulaitoksessa saisi käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta tai sellaisesta koostuvaa jätettä. Maa- ja metsätaloudessa syntyvällä ympäristölle ja terveydelle haitattomalla luonnonaineksella tarkoitettaisiin esimerkiksi nurmea, kantoja, hakkuutähteitä, risuja, kuoria, hakkeita ja olkia. Lisäksi sillä tarkoitettaisiin käytöstä poistettuja naatteja, lehtiä, perunan ja muiden juuresten kuoria sekä kananmunan-

kuoria ja raakamaitoa. Maa- ja metsätaloudessa syntyvien ympäristölle ja terveydelle haitattomien luonnonainesten käsittely ilmoituksenvaraisessa biokaasulaitoksessa olisi siis sallittua riippumatta siitä, katsotaanko niiden täyttävän jätteen yleiset tunnusmerkit.

Biokaasulaitoksia perustetaan tyypillisesti jo pitkään toimineiden eläinsuojien yhteyteen. Ilmoituksenvaraisen biokaasulaitosten perustaminen voitaisiin käsitellä eläinsuojan ilmoituksen muutoksena, eli siltä ei lähtökohtaisesti edellytettäisi omaa, erillistä ilmoitusta. Eläinsuoja ja biokaasulaitos muodostavat toimintakokonaisuuden, joten siten on perusteltua, että biokaasulaitoksen perustaminen voitaisiin käsitellä eläinsuojan ilmoituksen muutoksena. Jos eläinsuojan toiminta loppuisi ja biokaasulaitoksen olisi tarkoitus jatkaa toimintaa, olisi biokaasulaitokselle haettava ympäristölupaa. Jos biokaasulaitos kuuluu hyvin pienelle eläinsuojalle, jolta ei edellytetä ilmoitusmenettelyä, olisi biokaasulaitoksesta tehtävä oma ilmoituksensa. Kyseisten biokaasulaitosten perustaminen olisi todennäköisesti harvinaista.

7.2 Jätelaki

118 §. Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus. Säännöstä muutettaisiin niin, että ilmoitusvelvollisen eläinsuojan ja sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos lisättäisiin 1 momentin 5 kohtaan toimintana, jonka jätteitä koskee säännöksen mukainen kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus. Kirjanpitovelvollisuuden säätämällä varmistettaisiin, että eläinsuojien yhteyteen perustettavista biokaasulaitoksista saataisiin vastaavat vuotuiset yhteenvetotiedot jätteistä kuin luvanvaraisista biokaasulaitoksistakin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä säädettäisiin ilmoitusvelvollisten eläinsuojien ja niitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettaville biokaasulaitoksille jätelain 118 §:n mukainen, toiminnan jätteitä koskeva kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus. Vastaava muutos tehtäisiin jäteasetuksen (978/2021) 36 §:ään lisäämällä ympäristönsuojelulain liitteessä 4 tarkoitetut ilmoituksenvaraiset biokaasulaitokset toiminnaksi, jossa syntyneistä jätteistä jätteen käsittelijällä on säännöksen mukainen kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.

Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohtaa muutettaisiin. Ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:ssä säädetään kunnan ympäristölupaviranomaisessa käsiteltävistä lupa-asioista. F alakohtaan mukaan kunnan ympäristölupaviranomainen käsiteltäväksi kuuluu muu kuin a–e alakohdassa taikka 1 §:n 13 kohdan a ja d–g alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa. Kyseisestä kohdasta suljettaisiin pois ilmoituksenvaraisen biokaasulaitoksen toiminta.

Lisäksi muutettaisiin ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:ää, jossa säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltävistä lupa-asioista. Eläinsuojia koskevaan kohtaan 10 lisättäisiin ympäristönsuojelulain liitteen 4 kohdassa 5 tarkoitettu eläinsuoja, jonka yhteydessä toimii eläinsuojan ulkopuolelta tuotuja jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa käsittelevä biokaasulaitos.

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan muutos edellyttäisi vastaavia muutoksia ympäristönsuojeluasetuksen 17 a §:ään ja jätteenpoltoasetuksen 1 §:ään.

9 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.3.2025.

Sen 18 §:n 3 momentti tulisi kuitenkin voimaan vasta kahden vuoden kuluttua lain voimaantuloista. Lumen kaataminen mereen olisi kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantuloista runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos olisi vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkaisi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua.

Poikkeuksellisen runsaan lumisateen uhatessa liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua merivastaanottoaika-alueiden käyttö olisi välttämätöntä liikenteen ja pelastuslaitoksen toiminnan turvaamiseksi. Poikkeuksen voimassaoloaika olisi rajattu viiteen vuoteen lain voimaantuloista, jotta Helsinki sekä mahdollisesti muut kaupungit saisivat otettua käyttöön tarvittavat lumenvastaanottoaikat korvaamaan mereen kaatamisen.

Runsasluminen ajanjakso esitetään mitattavan lumisyvyyden muutoksen perusteella. Arvioinnissa käytettäisiin 24 tunnin mittaista ajanjaksoa lumisateen alkamisesta. Lumisyvyyden muutoksen tulisi olla todennettavissa jonkin ulkopuolisen arvioijan, esimerkiksi Ilmatieteen laitoksen, tilastoinnin avulla. Ilmatieteen laitos tilastoi myös esimerkiksi sademäärätietoja, mutta kyseisistä tiedoista ei erikseen käy ilmi, mikä osuus sadannasta on ollut lunta. Siksi esityksessä ehdotetaan mittarina käytettävän lumisyvyyttä eikä sadantaa.

Lumisyvyyden muutosta voidaan tarkastella esimerkiksi Helsingin Kaisaniemen havaintoaseman mittaustietojen avulla. Vuosina 1921–2023 kahdeksan senttimetrin lumisyvyyden muutos vuorokaudessa on keskimäärin tapahtunut noin neljä kertaa vuoden aikana.

Poikkeus olisi perusteltu erityisesti Helsingin kantakaupungin liikenneturvallisuuden ja pelastuslaitoksen toiminnan turvaamisen vuoksi. Poikkeuksella voisi olla merkitystä myös muille kaupungeille, kuten esimerkiksi Hangolle. Lumenkaato mereen tulisi lopettaa välittömästi, kun lumi ei enää uhkaa liikenneturvallisuutta ja pelastusajoneuvojen toimintaa. Kaataminen olisi mahdollista siis vain välttämättömissä tilanteissa muutaman vuorokauden ajan. Yli viiden vuorokauden aikaa ei pääsääntöisesti voitaisi pitää välttämättömänä, ellei kyse olisi erityisen poikkeuksellisen runsaslumisesta ajanjaksosta. Tällaisena voitaisiin pitää esimerkiksi tilannetta, jossa lumen syvyyden muutos olisi yli 20 senttimetriä.

Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin lisäksi siitä, miten tulee menetellä jo perustettujen biokaasulaitosten osalta. Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetusta, ilmoituksenvaraisesta biokaasulaitoksesta ei ole tehty 115 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai sillä ei ole 4 luvussa tarkoitettua ympäristölupaa, tulisi siitä tehdä 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus vuoden sisällä tämän lain voimaantulosta. Jos kyseistä biokaasulaitosta koskeva lupahakemus on vireillä lain tullessa voimaan, toimivaltainen viranomais siirtäisi hakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetulla biokaasulaitoksella on ympäristölupa, biokaasulaitos voisi jatkaa toimintaansa ympäristöluvan mukaisesti. Toimivaltainen viranomais siirtäisi ympäristölupahakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä silloin, kun ympäristölupaa olisi tarpeen muuttaa 29 tai 89 §:n mukaisesti.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetusta biokaasulaitoksesta on aiemmin tehty ilmoitus, ei uutta ilmoitusta tarvittaisi. Toiminnan muuttamiseen ja siitä tehtävään ilmoitukseen sovellettaisiin 115 a §:n 2 momenttia.

Jos liitteen 1 taulukon 2 kohdan 11 alakohdassa b tarkoitetusta, biokaasulaitoksen kanssa toimintakokonaisuuden muodostavasta eläinsuojasta on aiemmin tehty 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus, eläinsuoja voisi jatkaa toimintaansa ilmoituspäätöksen mukaisesti. Toimivaltainen vi-

ranomainen siirtäisi eläinsuojan ilmoituksen käsiteltäväksi lupamenettelyssä silloin, kun eläinsuojan yhteyteen rakennetaan uusi biokaasulaitos tai ilmoituspäätöstä on tarpeen muuttaa 89 tai 115 a §:n mukaisesti.

10 Suhde perustuslakiin ja säättämjärjestys

10.1 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Yleisellä yhdenvertaisuuslausekkeella ilmaistaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva pääperiaate. Siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Lausekkeella ei kuitenkaan edellytetä aina samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslain yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti ihmisiä, mutta yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan (PeVL 11/2012 vp, s. 2).

Biokaasulaitoksia koskevalla muutoksella pyritään takaamaan toiminnanharjoittajien yhdenvertainen kohtelu ja oikeusvarmuus. Nykytilassa biokaasulaitosten hyväksymismenettely on vaihdellut, sillä lainsäädäntöä on tulkittu eri kunnissa eri tavoin. Jätettä ammattimaisesti tai laitospäätöksellä käsitteleviä biokaasulaitoksia on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta. Osalla eläinsuojien biokaasulaitoksista on ympäristölupa ja osalla ilmoituspäätös, ja osalla ei kumpaakaan. Ehdotetulla muutoksella varmistettaisiin, että jatkossa kaikilla biokaasulaitoksilla olisi joko ympäristölupa tai ilmoituspäätös ja että ennakkoinen hyväksymismenettely on sama samankaltaisissa tapauksissa laitoksen sijaintikunnasta riippumatta. Ilmoituksenvaraisten tai sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset hyväksyttäisiin jatkossa ilmoitusmenettelyssä. Siirtymäsäännöksellä varmistettaisiin, että ilmoituksenvaraisen tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen jo perustetut biokaasulaitokset olisivat myös velvollisia tekemään ilmoituksen, jos niillä ei aiemmin ole ollut ympäristölupaa tai niistä ei ole tehty ilmoitusta.

Yhdenvertaisuuden toteutumista on arvioitava myös tiettyjen eläinsuojien siirtyessä ilmoitusmenettelystä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupamenettelyyn. Esityksessä ehdotetaan, että voimassaolevan lainsäädännön mukaan ilmoituksenvaraiset eläinsuojat olisivat jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä, jos niiden yhteyteen perustetaan luvanvarainen, alle 20 000 tonnia jätettä vuodessa käsittelevä biokaasulaitos. Silloin biokaasulaitoksen ja eläinsuojan muodostamalla toimintakokonaisuudella olisi sama menettely ja niille voitaisiin antaa yksi yhteinen lupapäätös. Esityksen myötä ilmoituksenvaraiset eläinsuojat, joiden yhteydessä ei ole biokaasulaitosta tai joiden biokaasulaitos käsittelee vain oman tilan syötteitä, säilyisivät edelleen ilmoitusmenettelyssä. Aiemmin ilmoituksenvaraiset eläinsuojat, joiden yhteyteen rakennetaan luvanvarainen, muualta tuotuja syötteitä käsittelevä biokaasulaitos, olisivat biokaasulaitoksen kanssa lupamenettelyssä. Kyseisellä eläinsuojalla olisi siis erilainen asema ja menettely verrattuna toiseen vastaavankokoiseen eläinsuojaan. Erilainen kohtelu perustuisi kuitenkin luvanvaraisen biokaasulaitoksen perustamiseen ja uuden toimintakokonaisuuden muodostumiseen, joten sille katsotaan olevan hyväksyttävät syyt. Muualta tuotuja syötteitä käsittelevän biokaasulaitoksen perustaminen johtaisi todennäköisesti esimerkiksi siihen, että tilalla varastoitaisiin aiempaa enemmän lantaa tai muita syötteitä, esimerkiksi pilaantuneita rehuja. Eläinsuojan yhteydessä olevien lantaloiden ja muiden mahdollisten varastointitilojen käyttöä ja riittävyttä olisi siis perusteltua arvioida uudelleen eläinsuojan ja biokaasulaitoksen yhteisessä lupamenettelyssä.

10.2 Ympäristöperusoikeus

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan lähtökohdasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Säännöksen piiriin kuuluvat ympäristön tuhoutumisen ja pilaantumisen estämisen lisäksi myös aktiiviset, luonnolle suotuisat toimet. Perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännös on tarkoitettu vaikuttamaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan. (HE 309/1993 vp, s. 66)

Lumen mereen kaatamisen kieltämisellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia ympäristöperusoikeuden toteutumiseen. Roskien kaataminen suoraan mereen ei enää vastaa kansalaisten käsitystä riittävästä ympäristönsuojelun tasosta. Esityksellä pyritään vähentämään lumen sisältämistä roskista ja mikromuoveista aiheutuvaa ympäristön pilaantumista, mutta lumen sulattamisella tai kuljettamisella maavastaanotto paikoille on myös ympäristölle haitallisia vaikutuksia. Siten esitys ei lähtökohtaisesti vaikuta ympäristöperusoikeuden toteutumiseen.

Aineen kaatamista mereen koskevan kiellon selventäminen edistäisi osaltaan ympäristöperusoikeuden toteutumista. Kyseisen kiellon tarkoituksena ei ole ollut kieltää ympäristöntilaa parantavien aineiden käyttöä ja kaatamista mereen, mutta kiello on ollut siltä osin tulkinnanvarainen. Kiellon selventäminen vahvistaa kyseisen säännöksen roolia ympäristönsuojelussa ja ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Ilmoituksenvaraisten tai niitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten siirtämiselle ilmoitusmenettelyyn arvioidaan olevan jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia, sillä lannan käsittely hyvien käytäntöjen mukaisesti tuottaa biokaasulaitoksessa ilmastot- ja ravinnekiertohyötyjä tavalliseen käsittelyyn nähden. Biokaasulaitosten osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulisi varmistua siitä, että laitosten mahdollisia vuotoja seurataan. Mikäli biokaasulaitoksessa ei noudateta hyviä käytäntöjä ja syötemateriaalin viipymä jää liian lyhyeksi, voi laitoksella olla haitallisia vaikutuksia ilmastolle ja ravinnepäästöille, ja siten myös ympäristöperusoikeuden toteutumiseen. Kyseisten biokaasulaitosten siirtämisellä ilmoitusmenettelyyn ei arvioida muuten olevan haitallisia vaikutuksia ympäristöperusoikeuden toteutumiseen, sillä ilmoituksesta kuullaan kuten ympäristölupahakemuksestakin. Ilmoitusmenettelyssä annetaan aina valituskelpoinen päätös ja toimintaa koskevat määräykset. Ilmoitusmenettelyyn sovelletaan lähes samaa aineellisoikeudellista lainsäädäntöä kuin lupamenettelyyn ja osin samoja menettelysääntöksiä.

Ympäristöperusoikeuden toteutumista on arvioitava erityisesti tiettyjen eläinsuojien siirtyessä ilmoitusmenettelystä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupamenettelyyn. Esityksessä ehdotetaan, että voimassaolevan lainsäädännön mukaan ilmoituksenvaraiset eläinsuojat olisivat jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä, jos niiden yhteyteen perustetaan luvanvarainen, alle 20 000 tonnia jätettä vuodessa käsittelevä biokaasulaitos. Silloin biokaasulaitoksen ja eläinsuojan muodostamalla toimintakokonaisuudella olisi sama menettely ja niille voitaisiin antaa yksi yhteinen lupapäätös. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kyseinen biokaasulaitos olisi kunnan ympäristölupamenettelyssä ja eläinsuoja kunnan ilmoitusmenettelyssä. Eläinsuojan siirtyminen lupamenettelyyn tarkoittaisi sitä, ettei siihen sovelleta eläinsuoja-asetuksessa asetettuja tarkkoja vaatimuksia esimerkiksi etäisyydestä. Muuten lupa- ja ilmoitusmenettely ovat hyvin samankaltaisia. Kun eläinsuoja-asetuksen tarkat etäisyys- ja peltoalavaatimukset eivät tule sovellettaviksi, tulisi viranomaisen kiinnittää niihin erityistä huomiota asettaessaan ympäristölupamääräyksiä. Lupamenettelyssä esimerkiksi naapureilla on kuitenkin samat vaikuttamisen

mahdollisuudet kuin ilmoitusmenettelyssäkin, eikä muutoksen siten arvioida heikentävän ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Vedyn tuotantoa koskeva muutos johtuu teollisuuspäästödirektiivin muutoksesta. Ympäristölupapalveloitteen keveneminen ei suoraan edistä ympäristöperusoikeuden toteutumista. Sääntelyn keventäminen koskee kuitenkin ainoastaan vesielektrolyysillä tuotettua vetyä ja vain sellaisia laitoksia, joiden tuotanto on alle 50 tonnia vuorokaudessa. Kyseiset laitokset ovat Suomessa harvinaisia ja laitos on todennäköisesti ympäristölupavollinen muilla perusteilla. Vedyntuotantolaitosten haasteet liittyvät myös pääasiassa turvallisuusnäkökohtiin, eivätkä yhtä voimakkaasti ympäristönsuojeluun. Siten ympäristöperusoikeuden toteutumisen ei arvioida vaarantuvan muutoksen myötä.

10.3 Elinkeinovapaus

Perusoikeusudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp, s. 67) mukaan yksi elinkeinonvapauden säätämiseen johtaneista tavoitteista oli elinkeinojen luvanvaraisuuden vähentäminen. Perustuslakivaliokunta on rinnastanut elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytykseksi säädettävän rekisteröimisvelvollisuuden luvanvaraisuuteen ja tarkastellut sääntelyä elinkeinonvapauden ja elinkeinotoiminnan luvanvaraisuudelle asetettujen vaatimusten näkökulmasta (esimerkiksi PeVL 58/2012). Ilmoitusmenettely asettuu lupavollisuuden ja rekisteröimisvelvollisuuden välille, joten hallituksen esityksessä ehdotettua tiettyjen biokaasulaitosten käsittelyä ilmoitusmenettelyssä on syytä tarkastella perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinonvapauden kannalta.

Ympäristölupapalveloitteen suhdetta elinkeinonvapauteen on arvioitu laajasti hallituksen esityksessä ympäristönsuojelulaiksi (HE 214/2013 vp). Kyseisessä hallituksen esityksessä on todettu kaikkien luvanvaraisten toimintojen osalta muun muassa, että ympäristölupaa, sen myöntämistä ja sen peruuttamista koskevien säännösten taustalla on tarve toimintojen tehokkaaseen valvontaan ympäristöperusoikeuteen liittyvien tavoitteiden toteuttamiseksi. Elinkeinonvapauden rajoittamiselle on siten luvanvaraisten ja ilmoituksenvaraisten toimintojen osalta hyväksyttävät ja painavat perusteet, eikä sääntely ole ongelmallista perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta. Tiettyjen biokaasulaitosten käsittelylle ilmoitusmenettelyssä on elinkeinonvapauden rajoittamisen näkökulmasta hyväksyttävät ja painavat perusteet. Lisäksi kyseessä on niiden siirtyminen luvanvaraisuudesta yleiseen ilmoitusmenettelyyn, joten kevyempi ilmoitusmenettely lupavollisuuden sijasta keventäisi hieman elinkeinon harjoittamiseen kohdistuvaa taakkaa. Elinkeinonvapauden toteutumista edistävät myös teollisuuspäästödirektiivin muutos tiettyjen, alle 50 tonnia vetyä vuorokaudessa tuottavien laitosten poistumisesta luvanvaraisten laitosten listalta, sekä teollisuuspäästödirektiivin muutos siitä, millä kriteereillä jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin ei sovelleta jätteenpolttolainsäädäntöä.

Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan siirtymistä ympäristölupamenettelyyn tilan ulkopuolisia syötteitä käsittelevän biokaasulaitoksen perustamisen myötä on syytä arvioida elinkeinonvapauden näkökulmasta. Lähtökohtaisesti ilmoitus- ja lupamenettely poikkeavat toisistaan kuitenkin hyvin vähän. Molemmissa menettelyissä esimerkiksi kuullaan naapureita, asetetaan määräyksiä toiminnalle ja tehdään valituskelpoinen päätös. Ilmoitusmenettelyn etuna on sille asetettu 120 vuorokauden määräaika. Biokaasulaitosten käsittely lupamenettelyssä ei kuitenkaan pääsääntöisesti ole kestänyt merkittävästi kauemmin, vaan käsittelyaika on keskimäärin ollut viisi kuukautta. Eläinsuojan ja biokaasulaitoksen yhteisen lupamenettelyn ei arvioida kestävästi merkittävästi pidempään, sillä eläinsuoja on tyypillisesti perustettu jo aiemmin, ja se on käsitelty ilmoitusmenettelyssä. Elinkeinonvapauden näkökulmasta ongelmallista voisi kuitenkin olla se, että käytännössä eläinsuojalle, josta on jo aiemmin tehty ilmoitus, tulisi hakea ympäristölupaa.

Toisaalta biokaasulaitoksen ja eläinsuojan voidaan katsoa muodostavan sellaisen toimintakokonaisuuden, joka on järkevää käsitellä samassa menettelyssä.

Lupakäsittelyssä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi todennäköisesti hyödyntää aiemmin tehtyä ilmoituspäätöstä ja sen määräyksiä. Eläinsuojatoimijan näkökulmasta elinkeinotoimintaa helpottaisi se, että eläinsuoja ja biokaasulaitos olisivat saman viranomaisen yhdessä menettelyssä useampien eri menettelyiden sijasta, eikä biokaasulaitoksen osalta tarvitsisi soveltaa eläinsuoja-asetuksen tarkkoja säännöksiä esimerkiksi etäisyydestä. Jos biokaasulaitokselle tuodaan syötteitä muilta tiloilta, vaikuttavat ne todennäköisesti myös eläinsuojan yhteydessä olevien varastointitilojen tarpeeseen ja määrään. Jos eläinsuoja jäisi ilmoitusmenettelyyn, tulisi sen osalta soveltaa eläinsuoja-asetuksen säännöksiä esimerkiksi etäisyysvaatimuksista. Eläinsuoja-asetus on säädetty kuitenkin vain tilan oman lannan näkökulmasta, joten lannan tuominen eläinsuojan ja biokaasulaitoksen muodostaman toimintakokonaisuuden alueelle olisi pitänyt ottaa huomioon asetuksessa, mikä puolestaan monimutkaistaisi sääntelyä toiminnanharjoittajan näkökulmasta. Muutos todennäköisesti vaikeuttaisi elinkeinotoiminnan harjoittamista, joten nyt ehdotettua esitystä voidaan pitää parempana elinkeinotoiminnan näkökulmasta.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 18 §:n 2 ja 3 momentti, 32 §:n 1 momentin 2 kohta, 107 §:n 2 momentin 1 kohta, liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a, taulukon 2 kohta 11 ja kohdan 13 alakohta f,
sellaisina kuin niistä ovat liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a, taulukon 2 kohta 11 ja kohdan 13 alakohta f laissa 905/2020, sekä
lisätään liitteen 1 taulukkoon 1 kohtaan 14 uusi alakohta a, ja liitteeseen 4 uusi kohta 9,
sellaisina kuin niistä ovat liitteen 1 taulukon 1 kohta 14 ja liite 4 laissa 905/2020, seuraavasti:

18 §

Merta koskevat erityiset kiellot

Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettua avomeriyksiköstä taikka upottaa tai hylätä alusta, avomeriyksikköä tai ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

32 §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Ympäristölupaa ei tarvita liitteen 1 taulukossa 2 olevaan 13 kohdassa tarkoitettuun jätteen ammattimaiseen tai laitospäiseen käsittelyyn mainitun kohdan perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, saostus- ja umpisäiliölietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitelain (711/2022) mukaisesti;

107 §

Soveltamisala

Lain 108—110 §:ää ei kuitenkaan sovelleta:

1) kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 18 §:n 3 momentti tulee voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lumen kaataminen mereen on kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantulosta runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos on vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkasi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua. Jos toiminnalta on aiemmin edellytetty ympäristölupaa, tulee lumen mereen kaatamiseen hakea ympäristöluvan muutosta 29 §:n mukaisesti.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettua biokaasulaitoksesta ei ole tehty 115 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai sillä ei ole 4 luvussa tarkoitettua ympäristölupaa, siitä tulee tehdä 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus vuoden sisällä tämän lain voimaantulosta. Jos kyseistä biokaasulaitosta koskeva lupahakemus on vireillä tämän lain tullessa voimaan, toimivaltainen viranomainen siirtää hakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettulla biokaasulaitoksella on ympäristölupa, biokaasulaitos voi jatkaa toimintaansa ympäristöluvan mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtää ympäristölupahakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä silloin, kun ympäristölupaa on tarpeen muuttaa 29 tai 89 §:n mukaisesti.

Jos liitteen 1 taulukon 2 kohdan 11 alakohdassa b tarkoitettua, biokaasulaitoksen kanssa toimintakokonaisuuden muodostavasta eläinsuojasta on tehty 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus, eläinsuoja voi jatkaa toimintaansa ilmoituspäätöksen mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtää eläinsuojan ilmoituksen käsiteltäväksi lupamenettelyssä silloin, kun eläinsuojan yhteyteen rakennetaan uusi biokaasulaitos tai ilmoituspäätöstä on tarpeen muuttaa 89 tai 115 a §:n mukaisesti.

LUVANVARAISET TOIMINNAT

TAULUKKO 1 Direktiivilaitokset

4. Kemianteollisuus; teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen

a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

– kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety pois lukien vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, rikkidioksidi, karbonyylikloridi

– hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet

– emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi

– suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumklooraatti, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti

– epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, piikarbidi

14. Muu toiminta

a) Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa

TAULUKKO 2 Muut laitokset

11. Eläinsuojat tai kalankasvatus

a) Eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 300 lypsylehmälle, 500 lihanaudalle tai 600 emolehmälle taikka muu eläinsuoja, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 3 000

b) Liitteen 4 kohdassa 5 tarkoitettu eläinsuoja silloin, kun sen yhteydessä toimii eläinsuojan ulkopuolelta tuotua jätettä käsittelevä biokaasulaitos, jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa

c) Turkistarha, joka on tarkoitettu vähintään 500 siitosnaarasminkille tai -hillerille taikka vähintään 250 siitosnaarasketulle tai –supikoiralle taikka muu turkistarha, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 100

d) Kalankasvatus- tai kalanviljelylaitos, jossa käytetään vähintään 2 000 kg vuodessa kuivarehua tai sitä ravintoarvoltaan vastaava määrä muuta rehua taikka jossa kalan lisäkasvu on vähintään 2 000 kg vuodessa, taikka kooltaan vähintään 20 hehtaarin luonnonravintolammikko tai lammikkoryhmä

13. Jätteiden ammattimainen tai laitosten käsittely sekä jätevesien käsittely

f) Muu kuin taulukon 2 kohdissa 13 a, b ja e tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosten, paitsi liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettua biokaasulaitoksen toiminta.

ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT

9. Edellä 5 kohdassa tarkoitetun eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsitellään oman eläinsuojan lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvesiä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa. Biokaasulaitoksessa saa käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta tai sellaisesta koostuvaa jätettä.

2.

Laki

jätelain 118 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain 118 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 714/2021,
seuraavasti:

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa jätteistä, jos kysymyksessä on:

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksenva-
raista, tai ympäristönsuojelulain liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettu biokaasulaitos;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 18 §:n 2 ja 3 momentti, 32 §:n 1 momentin 2 kohta, 107 §:n 2 momentin 1 kohta, liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a, taulukon 2 kohta 11 ja kohdan 13 alakohta f,

sellaisina kuin niistä ovat liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a, taulukon 2 kohta 11 ja kohdan 13 alakohta f laissa 905/2020, sekä

lisätään liitteen 1 taulukkoon 1 kohtaan 14 uusi alakohta a, ja liitteeseen 4 uusi kohta 9, sellaisina kuin niistä ovat liitteen 1 taulukon 1 kohta 14 ja liite 4 laissa 905/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Merta koskevat erityiset kiellot

Merta koskevat erityiset kiellot

Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai *muussa* hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitusta avomerialueesta taikka upottaa tai hylätä alusta, avomerialueesta taikka ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu kiello ei koske lumen kaatamista mereen. Ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

32 §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitusta avomerialueesta taikka upottaa tai hylätä alusta, avomerialueesta taikka ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

32 §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Voimassa oleva laki

Ympäristölupaa ei tarvita liitteen 1 taulukossa 2 olevaan 13 kohdassa tarkoitettuun jätteen ammattimaiseen tai laitospäivähoon käsitelyyn mainitun kohdan perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, sakokaivolietteen, umpisäiliöljetteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitevalmistelain (539/2006) mukaisesti;

107 §

Soveltamisala

Lain 108—110 §:ää ei kuitenkaan sovelleta:

1) kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvä kaasu puhdistetaan niin, että se ei ole enää jätettä ennen sen polttamista eikä se voi aiheuttaa päästöjä, jotka ovat suurempia kuin maakaasun polttamisesta aiheutuvat päästöt;

Ehdotus

Ympäristölupaa ei tarvita liitteen 1 taulukossa 2 olevaan 13 kohdassa tarkoitettuun jätteen ammattimaiseen tai laitospäivähoon käsitelyyn mainitun kohdan perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, saostus- ja umpisäiliöljetteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitelain (711/2022) mukaisesti;

107 §

Soveltamisala

Lain 108—110 §:ää ei kuitenkaan sovelleta:

1) kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttavaa polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Sen 18 §:n 3 momentti tulee voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lumen kaataminen mereen on kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantulosta runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos on vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkasi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua. Jos toiminnalta on aiemmin edellytetty ympäristölupaa, tulee lumen mereen kaatamiseen hakea ympäristöluvan muutosta 29 §:n mukaisesti.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetusta biokaasulaitoksesta ei ole tehty 115 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai sillä ei ole 4 luvussa tarkoitettua ympäristölupaa, siitä tulee tehdä 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus vuoden sisällä tämän lain voimaantulosta. Jos kyseistä biokaasulaitosta koskeva lupahakemus on viireillä tämän lain tullessa voimaan, toimivaltainen viranomainen siirtää hakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetulla biokaasulaitoksella on ympäristölupa, biokaasulaitos voi jatkaa toimintaansa ympäristöluvan mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtää ympäristölupahakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä silloin, kun ympäristölupaa on tarpeen muuttaa 29 tai 89 §:n mukaisesti.

Jos liitteen 1 taulukon 2 kohdan 11 alakohdassa b tarkoitetusta, biokaasulaitoksen kanssa toimintakokonaisuuden muodostavasta eläinsuojasta on tehty 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus, eläinsuoja voi jatkaa toimintaansa ilmoituspäätöksen mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtää eläinsuojan ilmoituksen käsiteltäväksi lupamenettelyssä silloin, kun eläinsuojan yhteyteen rakennetaan uusi biokaasulaitos tai ilmoituspäätöstä on tarpeen muuttaa 89 tai 115 a §:n mukaisesti.

LUVANVARAISET TOIMINNAT

Voimassa oleva laki

TAULUKKO 1 Direktiivilaitokset

4. Kemianteollisuus; teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jätostaminen

- a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:
- kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety, rikkidioksidi, karbonyylikloridi
 - hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet
 - emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi
 - suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloriidi, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti
 - epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, pii-karbidi

14. Muu toiminta

TAULUKKO 2 Muut laitokset

11. Eläinsuojat tai kalankasvatus

- a) Eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 300 lypsylehmälle, 500 lihanaudalle tai 600 emolehmälle taikka muu eläinsuoja, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 3 000

Ehdotus

TAULUKKO 1 Direktiivilaitokset

4. Kemianteollisuus; teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jätostaminen

- a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:
- kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety pois lukien vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, rikkidioksidi, karbonyylikloridi
 - hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet
 - emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi
 - suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloriidi, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti
 - epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, pii-karbidi

14. Muu toiminta

- a) Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa

TAULUKKO 2 Muut laitokset

11. Eläinsuojat tai kalankasvatus

- a) Eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 300 lypsylehmälle, 500 lihanaudalle tai 600 emolehmälle taikka muu eläinsuoja, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 3 000
- b) Liitteen 4 kohdassa 5 tarkoitettu eläinsuoja silloin, kun sen yhteydessä toimii

b) Turkistarha, joka on tarkoitettu vähintään 500 siitosnaarasminnikille tai -hillerille taikka vähintään 250 siitosnaarasketulle tai -supikoiralle taikka muu turkistarha, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 100

c) Kalankasvatus- tai kalanviljelylaitos, jossa käytetään vähintään 2 000 kg vuodessa kuivarehua tai sitä ravintoarvoltaan vastaava määrä muuta rehua taikka jossa kalan lisäkasvu on vähintään 2 000 kg vuodessa, taikka kooltaan vähintään 20 hehtaarin luonnonravintolammikko tai lammikkoryhmä

13. Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely sekä jätevesien käsittely

f) Muu kuin taulukon 2 kohdissa 13 a, b ja e tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista

eläinsuojan ulkopuolelta tuotua jätettä käsittelevä biokaasulaitos, jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa

c) Turkistarha, joka on tarkoitettu vähintään 500 siitosnaarasminnikille tai -hillerille taikka vähintään 250 siitosnaarasketulle tai -supikoiralle taikka muu turkistarha, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 100

d) Kalankasvatus- tai kalanviljelylaitos, jossa käytetään vähintään 2 000 kg vuodessa kuivarehua tai sitä ravintoarvoltaan vastaava määrä muuta rehua taikka jossa kalan lisäkasvu on vähintään 2 000 kg vuodessa, taikka kooltaan vähintään 20 hehtaarin luonnonravintolammikko tai lammikkoryhmä

13. Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely sekä jätevesien käsittely

f) Muu kuin taulukon 2 kohdissa 13 a, b ja e tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista, *paitsi liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettun biokaasulaitoksen toiminta.*

ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9. Edellä 5 kohdassa tarkoitetun eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsitellään oman eläinsuojan lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maito huoneen ja eläintenpitotilojen pesuvesiä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa. Biokaasulaitoksessa saa käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta tai sellaisesta koostuvaa jätettä.

2.

Laki

jätelain 118 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain 118 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 714/2021,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

118 §

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa
jätteistä, jos kysymyksessä on:

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa
jätteistä, jos kysymyksessä on:

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on
ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksen-
varaista;

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on
ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksen-
varaista, *tai ympäristönsuojelulain liitteen 4
kohdassa 9 tarkoitettu biokaasulaitos;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20